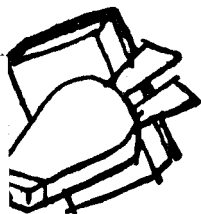

ANTONIO ZAVALA, S. I.

ZARAUTZ'KO ZALDUBI
BERTSOLARIA

Juan Bautista Guealaga

AUSPOA LIBURUTEGIA

JB-451

10683

ZARAUTZ'KO ZALDUBI
BERTSOLARIA

AUSPOA LIBURUTEGIA

62

COLECCION AUSPOA

**Administración: Plaza de Santa María, 2 - Tolosa
(Guipúzcoa-España) Tel. 661612**

**Dirección literaria: Rvdo. P. Antonio Zavala, S.J.
Colegio de S. Ignacio. Ategorrieta.—San Sebastián**

Ordaindu bearrak:

**Urte betekoa: 280 pezeta   Atzerrian: 380 pezeta
Ongilleak: 500   "   Ale bakarra: 35   "**

ANTONIO ZAVALA, S. I.

ZARAUTZ'KO ZALDUBI
BERTSOLARIA

AUSPOA LIBURUTEGIA
1967

Depósito Legal S. S. 191/67

**IZARRA - Peña y Goñi, 13
SAN SEBASTIAN - 1967**

A R K I B I D E A

Itzaurrea	9
Zarautz'ko Zaldubi bertsolaria	11
1908: Bertso Berriak (Zarautzko Misioari) ...	19
1908: Bertso Berriak (Bederatziurren bati) ...	28
1913: Bertso Berriak (San Pelayoren Bizitzari)	34
1925: Bertso Berriak 1925'an Misiyo Santuari Jarriak	41
1935: Zarautzko Mixiyuari	48
1940: Bertso Berriyak Mixiyuari jarriyak	55
1945: Bertso Berriak Sentimentugarriak	62
1945: Bertso Berriak Zarautz'en 1945'garren urtian jarriak	69
1948: Bertso Berrietan Zorionak	76
1950: Bertso Berriak 1950'ko Mixiyo Santuai jarriak	82
Nere alabari kontestazioa komentura	89
Bertso Berriak Ama Birjiña Arantzazuko Bede- ratziurrenai	94
Bertso Berriak Gesalaga'tar Juan Bautistak ja- rriak (San Juan Bautistaren Bizitzari)	99
Bertso Berriak San Pedroren Bizitzari jarriak	106
Bertso Berriyak Sansonen Bizitzari jarriyak ...	113
Sor Koronazioneri Zorionak	120
Bertso Berriak (Zarautzko Erriari)	125
Bertso Berriak (<i>Codorniz'</i> eko sozioai)	139
Bertso Berrietan Txakoliñaren Kondiziyuak ...	143

ITZAUREA

Liburu ontan, Zarautz'ko Zaldubi bertso-lariaren bertsoak dijoazkizu, irakurle. Izenez, Juan Bautista Gesalaga zeritzan.

Bertso biltzeari ekin nionean, laister asko egin nuan, zorionez, Juan Bautistaren ezaguera. 71 bat urte zuan orduan. Aiton medar-tente bat zan. Bañan andik laister il zan.

Berak jarritako bertso guziak, bildu ta kartolina biren tartean txukun asko josita zeuzkan. Liburu ontako bertsoak, andik kopiatuak ditugu, besterik gaztiazten ez bada.

Lenengo, zein urtetan jarriak diran bada-kigun bertso-paperak ipiñi ditugu, urterik urte; urrena, berriz, noiz jarriak diran ez dakigunak.

Bañan bereak ez-ezik, beste bertso zar as-

ko ere jaso nion: *Amadeo de Saboya*'renak, *San Inaziorenak*, *Izuela*'ko *Artzaiaren gertaerak*... *Ikaragarrizko memori ona baitzuan.*

Zaldubiren bizitza urrengo orrialdeetan arkituko du irakurleak, ez ordea guk kontatua, aren seme baten semea dan Jose Antonio Gesalaga'k idatzia baizik. *Esaten dituanak, bere amona, aita ta osabarengandik. Juan Bautistaren emazte ta semeengandik alegia, bilduak ditu. Ain zuzen ta zoritxarrez, bere amona ori orain il berria du; urte ontako Ilbeltzaren 24'an eraman zuan erioak.*

Milla esker eman bearrean gera, beraz, amasei urteko mutil prestu oni, egin digun mesede ederragatik.

Liburu azalean Juan Bautistaren arpegi-dibujua jarri degu. Ayalde'k, *Antonio Valverde jaunak alegia, argazki batetik egiña da. Eskerrik asko.*

ZARAUTZ'KO ZALDUBI BERTSOLARIA

Juan Bautista Gesalaga bertsolariak, "Zaldubi" zuan izengoitia. Izengoiti au etzan berari jarria, gurasoengandik zetorkiona baik. Juan Bautista onen aitaren amaren aitaren amak —aitaren aldeko amonaren amonaren amak—, Maria Antonia Zaldibia zuan izena; Zarautz'en 1702'garren urtean jaioa zan, eta etzan edozein izango, noski, ondorengoak, iru aldiz bigarren mallara jetxitako apelliduaz ezagutuak izateko.

Juan Bautistaren aitak, Juan Manuel zuan izena, ta Zarautz'koa zan; amak, berriz, Juana Joxepa Beobide zituan izen-apelliduak, eta Alkiza'koa zan.

Bi anai ziran: Juan Bautista eta Iñazio; au kanpoan il zan.

Zarautz'ko Trinidad Kalean, bostgarren numeruan, jaio zan, 1884'garren urteko

Abenduaren 19'an. Bere jaiotetxe ori kale-baserria zan, eta belardi ta baratzak urruti xamar zituau.

Txiki-txikitan Mollarri'ra joaten omen zan —an arrobia zegoan leenago ta alemanak barkuan eramaten zuten minerala— ango langilleai jatena eramatera, eta orregatik berekin bazkaltzen uzten omen zioten.

Gazte denboran *guarda* izan zan, tirorik botatzen etzuan eskopetarekin terrenuak zaituaz. Bein batean an ekarri omen zuan ijito bat lapurretan arrapatuta juezaren etxera.

Lendabiziko, Zarautz'ko Gurmendi baserriko alaba zan Hilaria Egaña'rekin ezkondu zan. Bañan, ezkondu ta urte betera, andrea il egin zitzaion.

Ondoren, Zarautz'en bizi zan bañan jaiotzez Urnieta'ko Barkaiztegi baserriko alaba zan Antonia Pagola'rekin ezkondu zan. Onek amabi seme-alaba eman zizkion: Manolo, *meningitis*'ekin gerran illa; Anjelita, jaio ta bereala illa; Kruz, ezkondu ta host semerekin bizi dana; Mariatxu, Zarautz'ko Santa Klara konbentuan monja dagoana; Pakito, pulmoniyarekin illa; Sebastiana, bere aizparekin monja dagoana; Rexu —Resurrección Alejandro—, *azidente* baten ondorenarekin il zana; Bitori, jaio ta bereala illa; Jose Anjel, ezkondu ta iru alaba, seme bat eta ama-

rekin bizi dana; Gloria, au ere monja dagoana; beste bat, jaió ta bereala illa, ta ize-nik ere izan etzuana; ta Imanol, Vallado-lid'en pralle dagoana.

Lenengo mundu guziko gerra denboran (1914-1919), bafore baten soziyo arrantzale izan zan; urte aietan negoziyo ederra zala diote. Gerra au bukatuta, Orio'n utzi bear izan zuten baforea, negoziyóa eskaxtu egin zalako.

Arrantzale ondoren, pelukero izan zan, txakur aundi batez illea moztuaz eta txakur txiki batez bizarra. Eta illea mozteko iñor etzuanean, ta bai gabeán ere —askotan oso berandu arte—, alpargata egiten jarduten zan.

Ortaz gañera, 3.000 pezetan erositako maasti batera ere joaten zan lanera. Maastia eros-teko terrenu batzuk saldu zituan, baita etxe-ko ganaduak ere.

Dirua eskatu eta "Villa María Asunción" erosi zuan, ta merke xamar erosi ere. Diruak bereala ordaindu zituan pelukeri, alpargata ta txakoliñaren diruarekin.

Bera bizi zan etxea pixka bat konpondu-rik, udaran jendea artzen asi zan, bitartean berak ganbaran gaizki xamar pasa bear ba-zuan ere. Erositako *villa* ortan etxea aundi-turik, jendea bizitzen jarri zuan. Auen etxe-

-errentakin bere bizi-modua pixka bat altxa egin zan.

Urrena, bere maastian etxe bat egin zuan txabola zegoan lekuan, eta "Etxe-egutera" jarri zion izena. Au egiteko, pelukeriya utzi egin zuan.

1929'garren urtean, Zarautz'ko mollatxo inguruan zeukan baratza batean, txalet bat egin zuan; "Chalet Mira-playa" jarri zion izena. Dana berak antolatua zan. Obra au zorretan artutako diruz egin zuan, eta bear zan garaian ordaintzen ez bazuan, maastiko Etxe-egutera jarri zioten truke; bañan bere garaian ordaindu zuan dirua, eta etzan ezer ere gertatu.

1930'garren urtean, oso gaizki egon zan, bañan sendatu egin zan. Sendatutakoan, sagasti bat erosi zuan maastiaren urre xamar; baita soro bat ere, bañan au oso urruti, erreka ondoan.

1932'garren urte aldera, Juan Bautista bizi zan aldameneko bi etxe beren jabeak saldu bearra izatea egokitu zan; bera bostgarrengean bizi zan, eta saltzekoak 7'garrena ta 9'garrena ziran. Ta Juan Bautistak erosi zituan 20.000 pezetagatik. Garai onetan, bere illoba txikia zan Juan Luis Tapia, gero bertsoetan ere azalduko dana, bere Amerike-

tako osabengandik erentzi aundi bat artua zan, eta onek lagundu zion diru aurreratuz.

Iru etxe oiek —bera ta erositako beste biak— bota ta beste aundi bat egiten ari zan. Au izan zan berak egindako obrak aundiena: lau bizitza-toki ezkerretan eta lau eskubitan; eta orain ganbaran beste iru daude. Etxe oni 3'garren numerua jarri zioten. Juan Bautistaren bi seme ezkonduak, Kruz eta Jose Anjel, bertan bizi dira. Etxe au azkar egin zan, iru illabetean, argiñak lanik etzutelako.

1934 urtean, estaziyo ondoan terrenu bat erosita, botatako iru etxeen ondakiñakin beste txiki bat egin zuan merke-merke, eta sobratutakuakin beste txiki-txiki bat sagastian. Kanpoko langillerik gabe, etxeokokin egin zituan biak.

Garai ontan Juan Bautista zan Zarautz'en kontribuziyo geiena pagatzen zutenetako bat. Orregatik Ayuntamentuko kontzejala egin zuten. Urte aietan etzan bera bezin gizon alairik; bañan naigabeak ere etorri egiten dira mundu ontan, eta Juan Bautistari ere eldu zitzaizkan:

Gerra etorri zanean, seme zarrena, Manolo, nazionalistekin joan zan. Gerora, beste seme bat ere, Kruz, gerrara joan zan; au beste aldekoekin. Estaziyo ondoko etxe txi-

kia, berriz, saldu bearra izan zuan. Andik pixka batera, Manolo *meningitis*'ekin il zan Oviedo'n. Lurperatu ondoren urte batzuk gerora ekarri zuten. Beste seme bat, Rexu, azidente bat izan eta andik aste bettera il zan. Beste bat, berriz, Pakito, 20 urtekoa, pulmoniyarekin il zan. Irurak urte berean. Pentsa zazute nolako mixeriya! Aita, nerbiyoetatik gaixotuta, lorik egiten etzuala gelditu zan; etxe egiteko gogoia, umorea ta bertsoak aituta bezela euki zitu-tuan denbora askoan.

Laister, bi alaba, Mariatxu ta Sebastiana, monja sartu ziran; gerora beste alaba bat ere, Gloria, konbentura joan zan 1952'garren urtean.

Ortarako, "Chalet Mira-playa" saldu egin zuan, eta ortik eskuratutako diruarekin alaben monja-dotea pagatu ez-ezik, 3'garren numeroko obrak ere pagatu ta zorrik gabe gelditu zan. Orduan lasaitu zan pixka bat, eta bertso jartzeari ekin zion berriro; umorea ere alaitu zitzaion. Santa Klara konbentuko iru alabak animatzen zuten.

Garai ontan, Juan Bautistak maastian bakarrik egiten zuan lana, txakoliña salduaz.

1957'garren urteko Urriaren lendabiziko igandean, urtero bezela, Antonia, Juan Bautistaren andrea, bere jaiotetxea zan Urnie-

ta'ko Barkaiztegi baserrira joan zan, angoak deituta festak pasatzera. Goiz erdian elizan zegoala, atake batek emanda eskubiko alderdia paralizatu zitzaion, eta Zarautz'a anbulantziyan ekarri zuten.

Il ortan bertan, erdi aldera, Juan Bautista ere gaxotu egin zan, eta gero ta gaizkiago, eta uste gabe il zan 1957'garren urteko Urriaren 28'an, 72 urterekin.

Bere emazte Antonia, berriz, pixkabanaka-pixkabanaka sendatu egin zan, eta, bastoiarekin bada ere, kalean ibiltzen zala jarri zan, baita ala segitu ere eriotza arte. Urte ontako Ilbeltzaren 24'an il da. Zeruan ikus dezagula.

Bere denbora guzian, Juan Bautistak izugarritzko zaletasuna izan zuan, bertso zarrak laneko garaian kantatzeko, lanari utzi gabe. Bat-batetan ere irtetzen omen zitzaizkion, tabernetan batez ere.

Onela zion, oraindik denbora asko ez dala, aiton zar batek: "Zarautz'ko Zaldubi? Nik ezagutu nuan ori, Bilbao'ko *Plaza Casilla*'n bertso kantatzen, bigote gorri-gorriyarekin!" Orain berrogei ta amar edo irurogei bat urteko kontua omen da ori.

Juan Bautista oso merke bizi zan, al zuan gutxiena gastatuaz bere bizitza guztian. Ba-

ñan bear-bearrezkoa omen zuan noizean bein amar durokoren bat, bertsoak papere-tan azaltzeko.

Berez oso alaia zan, naiz-ta gerra ondo-ren tristurak arkitu, gerora berriz alaitzeko.

Erritan egiten zuanean, ordea, etzan iñor ere Juan Bautista bañon eosgogorragorik. Ara: Zarautz'en bazan atso bat oso erritala-ria, ta bein batean asi ziran atsoa balkoitik eta Juan Bautista kaletik, eta, arraiopola!, atsoak sartu bearra izan omen zuan etxe barrenera...

Gaztetan, oso ona izan omen zan Zaldubi laiaketan.

Bere emazte Antoniagandik artu zuan santuen bizitzak jakiteko zaletasuna. Gero, santuen bizitzak bertsoan azaltzen zituan. Beretzako, santurik aundiena San Juan Bautista zan, eta bere egunean festa poli-tak egiten zituan maastian.

Olakoxea zan Zaldubi bertsolaria, nere aitona!

Jose Antonio Gesalaga
(16 urte)

(1908)

BERTSO BERRIAK

(ZARAUZKO MISIOARI)

Irakurleak geroago irakurriko duanez, 1950'garren urteko Misioari jarri zizkion bertsoetan onela dio Juan Bautistak azkenbigarren bertsoan:

Berrogei urte pasiak dira
lenengo atera nitula,
Aita Luis eta Andresek
beren sermoiak zitula...

Juan Bautistak ateratako lenengo bertso-papera, onako au degu, beraz:

1/ Bertso berri batzuek
nai nituzke jarri,
Zarautzen izandu dan
misiyuari;
talentua eskatzen diyot
Zeruko Aitari,
alabantzak emateko
jaun aundi oieri;
kalteik ez iñori,
mesedia ugari,
predikatzen guri
nola diran ari,
parte eman biaiot
euskaldunari.

2/ Milla beatzi eun da
zortzigarren urtian,
misiyuak izan dira
beatziurren batian;
Azaruan zazpitik
amabost artian,
jendia ibilli gera
eleiza betian;
etsaian katian
geunden bitartian,
diabru tartian,
animen kaltian,
gogor saiatu dira
libratu artian.

3/ Fraille Andres ta Luis
predikatzen beñepin,
gizon abillak zirala
len e banekin;
zori onian etorri
zaizkigu alkarrekin,
gu premiyan geundela
dutenian jakin;
gogor digu ekin
kariño onakin,
gu pekatuakin
asko geunden zikin...
obeko degu bizi
Jangoikuakin.

4/ Utsegiten badegu
mandamenturikan,
Jainkuak jarritako
legekorikan,
gero ezpadeu egiten
konfesiyorikan,
ez dagola guretzat
salbaziyorikan;
maldiziyorikan
eo okasiyorikan,
murmuraziyorikan
ta mengaziyorikan
utzi, len bada, orlako
jeniyorikan.

5/ Ikasi degu nola
egin esamiña,
memorira ekarri
lengo utsegiña;
liburu on bat dala
gauza atsegiña,
irakurri lenbizi
Jainkuan dotriña;
dolore samiña
artu alegiña,
damutasun fiña
pekatu egiña...
ai onela prestatuak
juango bagiña!

6/ Esan digute sarri
ondo konfesatzeko,
oker guztiyak zuzen
akusatzeko;
gauza biarra dala
animarentzako,
aundiyak izanagatik
bate ez lotsatzeko,
klaro aitortzeko
garbiro jartzeko,
propositua artzeko
ez geio erortzeko...
onela prestatu biar deu
komurgatzeko.

7/ Guztiok pasa biar
degu eriyotza,
akordatziak ebaten
dit nei biyotza;
betiko nai genduke
emengo bizitza,
ez degu logratuko
alperrik gabilta...
Jangoikuaren itza
mudatutzen gaitza,
oain degun korputza
ain da gauza utsa,
biurtuko zaiguna
lur edo autsa.

8/ Jetxita ibilli zan
Jesus zeruetatik,
padezitu zuan ark
emen gogotik,
gure animak libratzeko
etsaian mendetik,
ogei ta amairu urtian
sufritutzen beti...
gizona dan aldetik
eskatzen barrendik
Aita Eternuagandik
laguntza oraindik...
azkenian gurutzian
il zan gugatik!

9/ Esan digute nola
dauden infernuan,
erre ta kiskaldutzen
itxasozko suan;
Luzifer dago errege
lenengo graduan,
animak zer pena dauken
beti aren onduan!
lenago munduan
bizitza galduan
beti pekatuan,
gero penatuan...
penitentzi egin zagun
ez gaitezen juan!

10/ Projimuakin arren
alkar artutzeko,
gaizki egiñagatik
barkatutzeko;
Pater-nosterra sarri
errezatutzeko,
ark zer esan nai duan
konsideratzeko;
ez aserratzeko,
beti amatzeko,
gaizkillientzako
ez gorrotoik artzeko...
gero Jainkuak ikual (sic)
gu ordaintzeko.

11/ Badatorkigu egun
azken juiziokua,
danok Josefetara
juatekua;
aingeruak joko digute
tronpa musikua,
arituko deguna
mundu guzikuak;
gure Jangoikuak
sententziatuak,
eskubira justuak,
ezkerrera gaiztuak...
zer pena eramango dun
anima galduak!

12/ Zuzen baldin gabiltza
zeruko bidian,
akordatuko gera
egunen batian;
mundu onetan ilda
bestera juatian,
San Pedrok lagunduko du
zeruko atian;
aingeru tartian,
Jesus bitartian,
gero errematian
gau ta egun betian
gozatuko gerade
eternidadian!

13/ Gogor itzegin dute
gurasuentzako,
arren umiak ondo
edukatzeko,
txikitatik dotriña
erakutsitzeko,
gazte diraden arte
lanian jartzeko;
gero etsitzeko
ondo segitzeko
umil bizitzeko
Jauna serbitzeko
ontan saiatu biar da
zeruan sartzeko.

14/ Enkargatu gaituzte
gu, gazte geranak,
arren, egin ditzagula
gurasuen esanak;
giyatuko gaitula
aitak eta amak,
aiek esan bezela
egiteko lanak,
agintzen diranak,
utzi eztiranak,
txorakeri danak,
baltsio ta bromak...
orduan izango gera
oso ume onak!

15/ Jendiak asistitu du
albo-erritatikan,
dudarikan ez dago,
apartetikan:
nola Aizarnazabal
da Zumaiatikan,
gogor saiatu dira
Getariyatikan,
Oriyo ta Aiatikan
jendia gogotikan,
urruti egonagatikan
etzan inportikan
oien sermoi ederrak
aditziagatikan!

16/ Graziyak, misionero
Aita espiritualala,
Jainkuak urte askuan
konserba ditzala;
ain dirade gizon
prestu ta leialak,
gu salbatziagatik
ein dute egiñala;
oiek esan bezela
segi dezagula,
zeruan jornala
artuko deguala...
Jaunaren bendiziyuak
indar dezala! (1)

---

(1) Bertso-papera, "Zarauz-en Quintanilla-en Mol-
detegian".

BERTSO BERRIAK

JUAN BAUTISTA GESALAGAK JARRIAK

(BEDERATZIURREN BATI)

- 1/ Milla bederatzieun kunplitu eta
au zortzigarren urtian,
predikadore bat Zarautzen izan da
bederatziurren batian;
nonbait bazekin gu geundela
asko etsaiaren katian,
gau eta egun saiatua da
danok libratu artian.

2/ Apirillaren iruan Aita Laskibar
predikatzen zaigu asi,
kasikan gizon abillagorik
ez degu asko ikusi;
orren alabantzan itz batzuek nik
nai ditut adierazi,
ondo esplikatzeke talentua
eskatzen diot Jesusi.

3/ Doloretako Ama Birjiñen
nobena zeguenian,
esplikatutzen asi zaigu
guztiz naitasun onian;
nere kristauak, bizi biar degu
Jaungoikoaren legian,
gero zeruan gozatutzeke
danok eternidadian.

4/ Baldin gordetzen ezpaditugu
Jaungoikoan mandamentuak,
gure gañian izango dirala
izugarritzko pekatuak;
baldin izan nai ezpaditugu
animak deskalabratuak,
obe izango degula oraifi
ateratzea kontuak.

5/ Otsegin digu nolakoa dan
Jaungoikoaren grazia,
bataio santutik daukagula
guztiok irabazia;
bañan geienak egongo giñan
naikoa galtzen asia,
ontaz aurrera naiago det nik
eitia penitentzia.

6/ Esplikatu du noletan egin
biar degun esamiña,
memoriyara ekarritzeko
mandamentu utsegiña;
artu dezagun damutasuna,
dolore propositu fiña,
Jaungoikoaren kontrara leno
pekatu erraz egiña.

7/ Txit debozio aundiarekin
asko gera konfesatu,
len egindako pekatu danak
ondo ditugu akusatu;
oraindanioko geren denbora
zer nola degun pasatu,
berriz jaioko banitzake're
ez nuke ingo pekatu!

- 8/ Gero komurgatu egin gera
Doloretako egunian,
anima garbi, biotza pozez,
txit debozio onian;
aundi xamarra izanagatik
parroki dana betian,
gutxiyeneke gezurrik gabe
zazpireun lagun bazian.
- 9/ Jaungoikoaren Semia, Jesus,
zeruetatik jetxi zan,
eternidadeko gure animak
Luziferrek artu ez ditzan;
ogei eta amairu urtian
trabajuakin bizi zan,
ta azkenian gu salbatziatik
Jesus gurutzian il zan.
- 10/ Gu salbatziarengatik egin
dizkigu egiñalak,
orrek nai luke gu sartutzia
zeruko glorira danak;
ain ziraden egi klaruak
jaun aundi arren esanak,
biyotz biguna eztu izango
or konbertitu ez danak.

- 11/ Esan digu zein penagarriya
ta tristia dan infernua,
pekatariyak kastigatzeko
Jaungoikoak eindakua;
gau eta egun tormentu-pian,
ez da paraje gozua,
eternidade guztiyan egon
biar dan kalabozua
- 12/ Enkargatu gaitu gazte guziyok
poliki ibillitzeko,
pekaturako bidetik arren
al bada apartatzeko;
Birjiña Ama Doloretakuari
al dana erregutzeko,
eternidade guztiyan gero
bere ondoan gozatzeko.
- 13/ Eta gañera enkargatu ditu
familiko gurasuak,
al dan ondona edukatzeko
beren ume gaizuak;
gazte diran arte erakutsi
zerura dauden pausuak,
au onela desiatzen du
Jaungoiko amorosuak.

14/ Ezin nezake nik alabatu
ori biar dan guziya,
makiñatxo bat meritu badu
Zarautzen irabaziya;
nere partetik desiatzen diyot
osasuna ta graziya,
Jaun Zerukuak eman deiola
eun bat urteko biziya.

15/ Goguangarriyak izandu dira
orren esplikaziyuak,
pekatuari utzi diyogu ta
in ditzagun oraziyuak;
al dan ondoena kunplitu herriz
geren obligaziyuak,
urte askoan indar dezala
Jaunaren bendiziyuak. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Imp. Vda. Lerchundi.-Zarauz."

(1913)

BERTSO BERRIYAK

(SAN PELAYOREN BIZITZARI)

Zarauztarrak, San Pelayo dute patroitzat. Onen festa Garagarrillaren 26'an da. Ermita aundi-eder bat ere bada Zarautz'en santu onen izenean, Donosti alderako ertee-ran, Iñurritza esaten zaion ballaran.

1/ Milla beatzi eun kunplitu eta
amairugarren urtian,
notizi bat zabaldu biar det
euskaldunaren tartian;
Zeruko Aita, lagun zaidazu
denbora pixka batian,
paper onetan San Pelayoren
bizitza jarri artian.

2/ San Pelayon bizitza txikitatik
nai nuke adierazi,
Galiziyako erri batian
au zan jaio eta azi;
aita ta ama aberatsakin
amar urtian zan bizi,
osaban ordez presionero
gero jarri zan lenbizi.

3/ Denbora artan gerra gogor bat
sortu zan moruarekin,
batalla aundiyak egiten
zituztena elkarrekin;
bitorioso atera ziran
moruak españolakin,
Pelayon osaba presionero
atxitu zuten beñepin.

4/ Pelayon osaba obispua
presionero artuta,
urte ta erdiyan iduki zuten
kate gogorrez lotuta;
gero Abderramen erregiari
zerbait suplikatuta,
libratu zan, illoba Pelayo
ordezko preso sartuta.

5/ Amar urteko aingeru gaztia
kartzela illun batian
ipiñi dute, beso ta oñak
seguratuta katian;
alaxen ere beti egon zan
Jaunaren fede fuertian,
oraziyo asko egiñaz
kartzelan iru urtian.

6/ Iru urte pasa ta eraman dute
Abderramenen aurrera,
ark esan ziyon: "Jarri zaite
guk dadukagun legera;
emango dizut nere erreñuan
zeuk nai dezun aukera,
munduko jolas lasaikeritan
ederki biziko gera."

7/ Erantzun ziyon: "Orain beorrek
ofrezitzen dizkiranak,
iltzen naizenian alper-alperrik
izango ditut dianak;
argatik oñazpiratu bitez
juduen lege txaldanak,
goratuak izan ditezela
gure Jangoikuarenak!"

8/ Alaxen ere Abderramen
batere etzan aserratu,
pentsatu zuan oraindikan
egingo zala mudatu;
arpegiyan igortzita esan ziyon:
“Jangoikua zazu ukatu,
eta gure idolo faltsua
obe dezu aduratu.”

9/ Modu onetan asi zitzaion
berriz itzeiten Pelayo:
“Aldegin zazu, txakur gaiztua,
eta ez etorri geyo!
pentsatzen al dek dudan nagola
artzeko iri amoriyo?
azkenengo arnasa arte
izango nauk kontrariyo!”

10/ Disimulatu zuan erregiak
egin ziyon desairia,
lisoñtxero bat bialdutzeko
atera zuan iria;
pensatu bezela bialdu ziyon
iztun parerik gabia,
baña alperrik, etzan mudatu
San Pelayoren legia.

11/ Pelayok ziyon alperrik ala
ez molestatutzeko:
“Nik ez dadukat borondaterik
bate erregientzako;
nere anima eskañiya nago
gure Jangoikuentzako,
eta bildurrik eztaukat bate
nai badit biziya kentzeko!”

12/ Aguro eman ziyon lisoñtxeruak
erregiai notizi berriya,
Pelayo zeguala aren kontrara
gogor egiteko jarriya;
orduan erregiak artu zuan
kolera izugarriya,
eta esan zuan: “Ikusiko du
laister istillu gorriya!”

13/ Córdoba'ko errege gaizto
Abderramen irugarrenak
Pelayon kontra eman zituan
tamaña ontako ordenak:
tenazakin elduta gora ta bera
ibiltzeko horreruenak,
gero ebakita erriyora bota
egiteko puska dienak.

14/ Agindu bezela asi zitzaizkan
borrero gaiztuak elduta,
alaxen ere Pelayo firme
ez batere bildurtuta;
lendabiziko matxetiakin
beso ta oñak kenduta,
azkenian erriyora bota
zuten lepua moztuta.

15/ Martiri abek pasa zituan
bi ordu eta erdiyan,
beatzi eun da oi ta bost urte
Garagarrillen oi ta seyan,
Jesus munduan izan zanetik
amargarren gizaldiyan;
orain berakin gozatzen dago
beti zeruko gloriyan.

16/ Santu onen bizitza munduan
onelaxen bukatu zan,
baña orduan ere kristau
katolikuak e izan;
gorputz santua jaso zuten
puskatu gabekuen gisan,
baita ondo sepultatu're
Santa Inesko elizan.

17/ San Pelayo eguna zelebratzen da
Garagarrillen oi ta seyan,
festa aundiyak egiten dira
urtero Zarautzko erriyan;
erbestetikan persona asko
izaten da erromeriyen,
egun bat ona pasatziagatik
San Pelayon alegriyan.

18/ Paper onetan orra epiñi
gertatutako egiyak,
ondo konsideratu ezkeron
ain dira arrigarriyak,
gusto duanak ikasitzeko
euskeraz bertso berriyak,
Gesalaga'tar Juan Bautistak
San Pelayori jarriyak. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Imp. de Quintanilla.-Zarauz".

BERTSO BERRIAK

1925'AN MISIYO SANTUARI JARRIAK

- 1/ Bertso berriyak ipiñitzeko artu det pentsamentua, alabatzia disponitu det Zarauzko Misio Santua; biar bezela publikatzeko gertatu dan asuntua, Zeruko Aita, argi zadazu nere entendimentua.

- 2/ Misionistak izan ditugu aurten Zarauzko erriyan, ezagaturik gu geundela asko oriyen premiyan; predikatutzen asi zaizkigu guztiz maitasun aundiyan, amaika anima sartutzen dute oiek zeruko gloriyan.

3/ Martxuaren ogei ta zortziyan
predikatzen ziran asi,
kurpituan belauniko
jartzen ziraden lenbizi;
biyotzez eskari eder bana
eiten ziyoten Jesusi,
nola salbatu biar degun ondo
digute adierazi.

4/ Aita Alkorta zan bat eta,
Aita Bengoa bestia,
askok desio gendun Zarautzen
predikatzen ikustia;
oiek nai zuten birtutiakin
gure animak jaztia,
gau eta egun kurpitotikan
saiatu gabe eztia.

5/ Jaungoikuaren mandamentuak
saia gaitian guardatzen,
lendabiziko gure Jainkua
ondratu eta maitatzen;
ta projimua gure burua
bezela estimatutzen,
nai ezpadegu betiko egon
infernuetan erretzen.

6/ Otsegin dute jai-eguna
ondo santifikatzeko,
pekaturako bidetik arren
guztiyok apartatzeko;
goizian meza osua ikusita
al bada komurgatzeko,
arratsaldian bezperak entzunda
sasoiz erretiratzeko.

7/ Gogor in diye seme-alabai
maitatzeko gurasuak:
“Gero izan nai ezpadezute
zeuek despreziosuak;
errespetua guardatu eta
laguntzia prezisua,
zuengatikan erruki dedin
Jaungoiko amoriosua.”

8/ Eta gañera enkargatu'itu
neska ta mutik gaztiak,
askok egiten dituztela
txit ibillera tristiak;
nola teatro, igual zine,
gañera dantza nastiak,
oiek dirade Luzifergana
juateko albistiak.

- 9/ Nere kristauak, projimuakin
 guztiyok ondo elkartu,
 gaizkillerikan aundiyenari
 biar diyogu barkatu;
 Jesus maitiak gurutzetikan
 alaxen zuan eskatu,
 edo bestela infernuetan
 biarko degu pagatu.
- 10/ Otsegin dute kondenatuak
 infernuan nola dian,
 erre ta kiskaltzen an daude
 Luzifer gaiztuen mendian;
 Jesusen arpegiya ikusi gabe
 zenbat penatutzen dian,
 alaxen ere an egon biar
 dute eternidadian.
- 11/ Purgatorioko anima gaxuak
 gau eta egun penatzen,
 berak ezertxo ezin egin da
 guri laguntza eskatzen;
 gerta liteken gauza da eta
 geu baldin bagera sartzen,
 saia gaitian arren guztiyok
 orain ordanez libratzen. (1)

---

(1) Puntu ontako *ordanez* itza, moldiztegiaren utsegiñen bat dala dudarik ezta; bañan ezin igerri izan diogu, *ordañez*, *or danez* ala zer bear duan. Orregatik, paperak dion bezelaxe, *ordanez* utzi degu.

12/ Ikusi degu Aita Bengoa
predikadore abilla,
memori ona ta boza klarua,
eztago oso debilla;
aurten Zarautzen izan da
anima galduen billa,
desio diyot urte askuan
ortan saiatu dedilla.

13/ Aita Alkorta predikatutzen
ain da iztun bikaña,
gutxiyeneko baliyo ditu
koskor xamar birek aña;
mundu guztiyan zabaltzen dabil
Jesukristoren dotriña,
naiago nuke neria balitz
orrek dadukan mingaña.

14/ Jaungoikuaren graziyan danok
jarri gaituzte ederki,
orain bizitza on bat eramaten
saiatu biar degu beti;
oien esanak il arteraño
arren goguan eduki,
edo bestela gure animak
ez ditugu asko erruki.

15/ Aita Andresek gauetan beti
erderaz predikatu du,
abillagorik orain eztala
makiña batek esan du;
pekatariyak konbertitutzen
askori diye lagundu,
orren mingaÑak anima asko
zerura bialdutzen du.

16/ Ain ziraden probetxugarriyak
jaun aundi oien esanak,
neroni ere damututzen zait
pekatariya izana;
zar eta gazte danok ein degu
konfesiyo eder bana,
biotz biguna ezta izango
or konbertitu eztana.

17/ Azken agurra Aita Andresek
euskeraz digu itzegin:
“Arren guztiyok biar dezute
okasiyotik aldegin!”;
oien esanak mundu onetan
bizitza guztiyan egin,
eternidadian gure anima
zeruan gozatu dedin.

18/ Adios orain, misionero
Aita relijiosuak,
urte askuan lagun deiela
Jaungoiko amoriosuak;
barkatu emen jarri ditudan
nere utsegite osuak,
Gelasaga'tar Juan Bautistak
ipiñi ditu bertsuak. (2)

---

(2) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

(1935)

ZARAUZKO MIXIYUARI

- 1/ Milla beatzi eun kunplitu eta
ogei ta amabostgarrena,
mixonistak izandu dira
aurten Zarauztarrena;
Jesus maitia, argi zaidazu
memoriya ta barrena,
alabatzeko jaun aundi oiek
iñola al dan azkarrena.

- 2/ Bi Aita prantziskotarrak
oso umil eta prestu,
gure animak zeruratzera
etorri zaizkigu justu;
jakin dute nola pekatuz
asko giñan aberastu,
orrelakuak, mudatze'ez bada,
zerurik izango eztu.

3/ Aita Mitxelena kurpitudikan
predikatutzen aurrena,
umil da prestu Aita Rekondo
asi zaigu urrena;
gau eta egun aditu degu
makiñatxo bat ordena,
pekatariyen bizitza tristiak
ematen ziyoten pena.

4/ Jai-eguna nola pasatu.
ederki dute otsegin,
meza ikusi eta konfesatu
komuniyuakin berdin;
premiyarikan ezpaldin bada
arren lanikan ez egin,
edo bestela infernuetan
ezta izango atsegin.

5/ Enkargatu dituzte gaztiak
arren izateko kontua,
zine txarretan edo teatro,
gañera dantza lotua;
eta gabian iñoiz ere ez
erretira berandua,
baldin izan nai ez badezute
betiko anima galdua.

6/ Ta, gizaseme biraulariya,
zure bizitza tristia!,
zuk nai zenduke Jesus maitia
berriz gurutzian jostia;
obeko dezu griña txar oiek
al dan lenena uztia,
edo bestela merezi luke
bere mingaña moztia.

7/ Gogor egin diye gurasuai
umiak ondo azteko,
txikitatikan Jesukristoren
fedia erakusteko;
pekaturako griña gaiztuak
alde batera uzteko,
ontan saiatu arren guztiok
zeruba irabazteko.

8/ Gaizkilleari barkatutzia
degu oso prezisua,
kurpitutikan amaika aldiz
artu degu abisua;
gorroto txarra idukitzia
ain da gauza pisua,
muda gaitezen eztedin galdu
gure anima gaixua.

9/ Konfesatzeko aurretik artu
genduan damutasuna,
berriz geiago ez erortzeko
propositu fintasuna;
orretatikan ekarri degu
animaren osasuna,
mundu guztiyan zabaldu bedi
orrelako ontasuna.

10/ Jesus maitia munduratu zan
guretzaz errukituta,
ikusirikan gure animak
noletan zeuden galduta;
Galbariyora eraman zuten
gurutze astun bat artuta,
da azkenian bertan josi
beso biyak zabaldua.

11/ Pekatua da gauza itxusi,
gañera nazkagarriya,
anima ezik korputzarentzat
askotan kaltegarriya;
galdutzen ditu osasuna ta
etxia eta erriya,
orrelakuak infernu beltza
daduka irabaziya.

- 12/ Infernu ori nolakua dan
askotan dute otsegin,
suzko labe bat oso illuna
anima penatu dedin;
gau eta egun tormentu-pian,
urtian junda're berdin,
pekatariyak an sartutzian
eztu izango atsegin.
- 13/ Gure Jainkuak egiña dauka
justuarentzat zeruba,
azken sari (y) au emango digu
baña ezta seguruba;
zein ederra dan esplikatzeke
ez daukat kapaz buruba,
onak bagera gozatutzeke
antxen daukagu moruba.
- 14/ Igaz Erroman, aurten erriyan,
izan degu jubiliyua,
Aita Santuak nonbait orrela
zedukan oponiyua;
Mixio-egunetan irabazteke
genduan proportziyua,
orretan asko saiatu zaigu
erriko bikariyua.

15/ Jendiak gogor asestitu du
goiz eta arratsaldian,
igualmente saiatu dira
erderazkuak gabian;
San Prantziskotar bi Aita oiek
izlari onak baitian,
aditzalliak iduki'ituzte
eleiz guziya betian.

16/ Azken agurran kurpitudikan
saiatu da Aita Rekondo,
asi bezela azkeneraño
arrek itzegin du ondo;
biyotz gogorrik Zarauztarretan
ez al da iñor egongo,
orren esanik ez litzaiguke
aztu biar e egundo.

17/ Utsegitiak arren barkatu,
ein zazute faboria,
oso errez-ta deskuidatutzen
gizon eskola-gabia;
zeñek agertuak diraden
esan biar det ordia:
Gesalaga'tar Juan Bautistak
moldatutakuak dia.

18/ San Prantziskoren seme leialak,
agur beste bat artian,
zuen esanak ondo kunplitzen
danok saiatu gaitian;
azken arnasa emen emanda
beste mundura jutian,
Aita San Pedrok lagun digula
zeruetako atian. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Elustondo.-Zarauz".

(1940)

BERTSO BERRIYAK

MIXIYUARI JARRIYAK

- 1/ Jaun zerukuak ematen badit
kantak jartzeko graziya,
aren laguntzaz kunplituko det
desio dedan guziya;
relijiyoko gauzetan geunden
asko zabartzen asiya,
begiyetako bista ona ta
alkar ezin ikusiya.

- 2/ Milla beatzi eun kunplitu eta
berrogeigarren urtian,
mixonistak izan ditugu
Zarauztarren tartian;
pekatuakin loturik geunden
diabruaren kation,
gau eta egun saiatu dira
danok libratu artian.

3/ Aita Zabala'i suertatu zaio
aurrena itzegitia,
ondo dakite nola urratu
diabruaren katia;
aguro asko agertu digu
guztizko borondatia,
biyotz-biyotzez eskeñi digu
zorion eta pakia.

4/ Bigarren, Aita Larrañaga,
txit umiltasun aundiyan,
predikatutzen abitu zaigu
oso euskera garbiyan;
entendimentuz listua dago,
abilla jakinduriyan,
igarri digu asko geundela
orrelakuen premiyan.

5/ Arreta aundiz bete ditzagun
Jaungoikuan aginduak,
batzuek ala uste arren
eztaude oraindik kenduak;
bat bakarrikan utsegin gabe
kuidadoz egin moduak,
edo bestela galduko gaitu
orain daukagun munduak.

6/ Sei egunian lana eginda
zazpigarrena igandia,
mundu au egin zuanian
Jainkuak jarriyak dia;
igande ortan bera ondratu,
bestiak alperrik dia,
geren buruai galde diogun:
“Ondo kunplitzen al dia?”

7/ Gazte jendia enkargatu du
kuidadoz ibilitzeko,
dantza-lotu ta zine txarretatik
al bada apartatzeko;
pekaturako arriskueta
egundafio ez jartzeko,
arratsaldian illuntzerako
sasoiz erretiratzeko.

8/ Seme-alabak ondo azitzen
saia gaitezen gurasuak,
arreta aundiz begiratuaz
egite'ituzten pausuak;
txiki diran arte erakutsi
fede santuko kasuak,
gugatik zenbat sufritu zuan
Jesus amoriosuak.

9/ Kuidado aundiya izan biar degu
guztiyok boskarrenguan,
aitona batek esan omen du
kenduta ote daguan;
alkarrengana gorroto biziz
jendia nola zeguan,
edo bestela etzan izango
oinbeste gerra munduan.

10/ Seigarrenguan lotsaz bada're
nua zerbait esatera,
emen aña pekatu eiten danik
besterikan bai ote'ra?
aragiyaren griña gaiztuak
utzirik alde batera,
arren, pausorik etzazu eman
zeure buruan kaltera.

11/ Zazpigarrena, besteren gauzik
ez atxitu edo ostu,
bakoitzari beria ematen
saiatu biar da justu;
arrapatzeko desiorikan
eduki biar eztu,
edo bestela orrelakuak
zerurik izango eztu.

12/ Konfetsatzeko nola prestatu
ederki dute otsegin,
lendabiziko kontzientziya
aztertu edo esamin;
doloria ta propositu fiña
berriz erori ez dedin,
oben guztiya aitortutzeko
eskusarikan ez egin.

13/ Jaio giñan da il biar degu,
dударik ezta orretan,
ori sinisten ez duanikan
ez dago mundu onetan;
gogoratzian gure biotza
gelditutzen da penetan,
ona izana ez deu damuko
azkenengo egunetan.

14/ Barkaziyo eske kurpitudikan
ujuka jardunak dira,
orduantxen bai egin ziguna
gure biotzak mugira;
sentimentuzko negar-malkuak
zetozkigula begira,
eliz-pe artan bat baño geio
negarrez egonak dira.

15/ Bikaio jauna barkaziyo eske
zabaldurikan besuak,
iñor ofenditu baldin bazuen
aren itz edo pausuak;
berak barkatzen ziyela danai
eman zizkaten erasuak,
guk ere baietz erantzun giñon
mingañez erri osuak.

16/ Alkarren gorrotoz geunden
eztakit zenbat urtian,
oien esanak jarri gaituzte
uniyo eder batian;
bata bestiai lagun egiñaz
aurrera bizi gaitian,
berriz olakoik ez bedi sortu
sekula gure artian.

17/ Eta gabian Aita Egiluz'ek
erderaz digu itzegin,
modu orretan jende guziya
ondo konformatu dedin;
oien esanak il arteraño
zuzen biar dira egin,
gure anima gero zeruan
betiko gozatu dedin.

18/ Azken agurra Aita Larrañaga'k
oso ederki egin du,
ai, guztiyok oien esanak
zuzen egingo bagindu!
Jesus maitia, azken orduan
zeru aldera lagundu,
Gesalaga'tar Juan Bautistak
orrela desiatzen du. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

(1945)

BERTSO BERRIYAK

SENTIMENTUGARRIYAK

Bertso auek bere bizitzari buruz jarri zituan Juan Bautistak. Irakurleak ondo egingo du, emen esaten diranak, eta billobak itzaurrean esan dituanak, bat nola datozen ikustea.

13'garren bertsoan dionez, 60 urte zituan Juan Bautistak, bertso auek jartzerakoan. Beraz, 1884'garren urteko Abenduaren 19'an jaioa baitzan, bertso auek 1945'garrenean jarriak izango dira.

1/ Bertso berri batzuek
al banitza jarri,
oraiñdañoko nere
bizi-moduari;
laguntza eskatzen diyot
Jesusen Amari,
aditzera emateko
euskaldun danari.

2/ Milla zortzi eun da
larogei ta lauan,
Zarautzen jaio nitzan
estadu bajuan;
guraso zintzo eta
prestuak nituan,
baita edukatu're
relijio santuan.

3/ Nekazaritza zuben
aitak ofiziyua,
nik ere ekarri nuan
ortan afiziyua;
gurasuak ematen
ziren leziyua,
saiatu nitzan egiten
obligaziyua.

- 4/ Gurasuakin nitzan
gaztetan egondu,
nekazaritzan berriz
berari lagundu;
aita il eta gero
nitzan ni ezkondu,
bigarren urterako
baita alargundu.
- 5/ Gazterik gelditu nitzan
alargun tristia,
idia artu nuan
labrantza uztia,
bizi-modu berriyan
aurrera astia,
ondoren artu nuben
bigarren emazia.
- 6/ Onekin badamaizkit
makiña bat urte,
geroztik egin degu
biyok lana fuerte;
amabi umen guraso
ezautzen gaituzte
oietatikan iru
il ziraden laiste.

7/ Bederatzi aurrekin
zillarrezko boda,
egitia desio
eztuana nor da?
gure erretratua
ateria or da,
garbi konserbatzia
urte askuan on da.

8/ Ondorenian laister
gendun desgraziya,
nonbait ala zeguan
Jaunaren graziya;
familiya gendukan
bastante aziya,
urte betian iruk
utzi zuten biziya.

9/ Iru seme aundi ilda
ai ura tristura!
gure biotz gaixua
geio ezin piztu'ra;
luto beltzez jaztia
nola dan oitura,
negarrez pasa gendun
danok urte ura.

10/ Luto beltzez jantzita
danok geundela,
pensaturik mundu au
txit laburra dala,
anima salbatzia
lenbizi al bada,
munduko gustuak
biar dira laga.

11/ Bi alaba zarrenak
ein dute promesa,
konbentu itxi bateko
daukate amesa;
berai emango diyet
biar dan interesa,
gurasoakgatikan
erregutu beza.

12/ Etxian gelditzen dira
alaba ta iru seme,
onela baldin baguaz
laister gera gabe;
Jaungoikua nola dan
guztiyaren jabe,
bere borondatia
kunplitzia obe.

13/ Irurogei urte
dauzkat bizkarrian,
baña oraindik bastante
nago indarrian;
pentsaturik azkena
detala urrian,
tristura sartutzen da
biyotz barrenian.

14/ Irurogei urte
pasatu ezkerro,
konsuelo aundirik
ez degu espero;
oraziyua egin
zagun egunero,
beste munduan ondo
izateko gero.

15/ Oraindikan lanian
saiatzen naiz bastante,
baña ezin egin det
oso abundante;
ezaguturik zarra
nagon mediante,
ondorengiak asko
laguntzen dirate.

16/ Gaztetan desio nuan
munduan bizitzia,
eta betiko bagiña
bezela ibiltzia,
tunante askorekin
parte artutzia...
orain ezta milagro
danak damutzia.

17/ Emaztiak eta biyok
pasiatzen degu,
al degun maizenian,
uda eta negu;
igual lana egin
al baldin badegu,
ontan segitutzia
aurrera nai degu.

18/ Gesalaga'tar Batis
orra nere izena,
Zarautzen jaio eta
bizitzen naizena;
iñor ofenditzia
artutzen det pena,
bukatzera nua ta
onekin azkena. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Tip. Elustondo.-Zarauz".

BERTSO BERRIYAK

ZARAUTZ'EN 1945'GARREN URTIAN JARRIAK

- 1/ Azaruaren amaikian
Santa Klarako elizan,
asko bezela allegatu naiz
gizon ondraduen gisan;
bi aizpa Gesalaga'tarren
abitu artutzia zan,
funtziyo ortako pasadizuak
orain nai nituzke esan.

- 2/ Funtziyo ori biar bezela
esplikatzen ezta erraza,
estudiyorik ez daukat eta
pixka bat esan da pasa;
eliz guziya jendez betia,
ez giñan egondu lasa,
nolakua izango ote zan
orduko monjaren poza?

3/ Iru praille prantziskotarrak
zuten meza nagusiya,
arrituta egondu giñan
begira geunden guziya;
ango kantuak eta doñuak
badadukate graziya,
Zeruko Aitak eman deiela
urte askoko biziya!

4/ Kantorak ere gutziyenez
ogei ta amar badia,
erakutsalle edo giyari
dutela Aita Garmendia;
korutikan monjak laguntzen
gogor saiatuak dia,
arriturikan egondu giñan
eliz barruko jendia.

5/ Aldare aurrian zeuden
padrino eta madrinak,
usatutzen dan bezelaxe
egin biar dira lanak;
ikusi nai izandu zuten
beren aita eta amak,
igualmente jarraitu dute
beste pariente danak.

6/ Eta berdin aseptitu du
kasikan erri guziyak,
zergatikan bi aizpa oiek
ziran ondo ikusiyak;
agur eginda gelditu dira
konbentuari josiyak,
aien ordez ematen diyet
orain neronek graziyak.

7/ Meza nagusi eder ori
erditikan aurreratu,
bi aizpa oiek orduan ziran
gela batera beratu;
sazerdotia komuniyuakin
zitzaien urreratu,
txit deboziyo aundiyarekin
bi donzellak zuten artu.

8/ Meza bukatu eta ondoren
juan nitzan gela aurrera,
pozik bertara sartuko nitzan
libre bazegon sarrera;
bi aingeru zuriz jantziyak,
ura ikusgarri ederra!
baziduriyen zeruetatik
jetxi zirala lurrera.

9/ —“Nere izena mudatutzia
usatutzen dan bezela,
badakizute orain artean
Maria izandu naizela;
orain “María Corazón de Jesús”
jarri dirate berela,
jakin zazute izen orrekin
ezagututzen naizela.”

10/ “Sebastiana nere izena
izandu da orain arte,
usatutzen dan bezela
gaur aldatu dirate
“María del Niño Dios”
orain ipiñi dirate,
aurrera nola otsegin
danok enteratu zerate.”

11/ Aita Iguaran'ek egin diye
izugarrizko predikua,
erderaz itzezin du baña
badakit dala pijua;
“Plus ultra” esaten zuan,
beti aurrera dijua,
urruti xamar egonagatik
entzuten da orren ujua.

- 12/ Beste oraziyo batzuek
egin zizkoten prailliak,
eta ondoren moztu ere bai
beren buruko illiak;
Santa Klararen abitua
jantzi ziyen ongilliak,
Jaungoikuak paga ditzala
ordun ziran langilliak.
- 13/ Zer konsuelo ote zeguan
nobizi oien biyotzian,
beren gorputza monja jantzita
konbentun ikusitzian?
oien desiuak egun orretan
guztiyak kunplitu zian,
beren bizitza guztirako
kontentu gelditu zian.
- 14/ Azkenengo oraziyua
egin zuten bukatzeko,
gero Jauna agiri jarri
arratsaldian sartzeko;
gogua eginda geunden
alimentua artzeko,
esan dute amaiketakora
gusto duana biltzeko.

15/ Modu orretan izandu zan
funtziyuan despedira,
gero arratsaldian ere
askok egin gendun jira;
erraja tartetikan egondu
giñan alkarri begira,
oso gustora eta kontentuz
biyak geldituak dira.

16/ Agur orain biyotzez eta
ondo bizitu zaitezte,
pariente ta ezaun guziyak
ondo ondratu zaituzte;
zuek ere gugatik aztuko
zeratenik ez det uste,
iltzian beste munduan
juntatuko gera laixte.

17/ Orain famili herriyarekin
biarko dezute bizi,
nere partetik guztiyai
eman milla grazi;
umil mundua pasatu eta
zerua irabazi,
utsegin bada barkaziyua
eska diyogun Jesusi.

18/ Bukatutzer a nua eta
onekin errematia,
Juan Bautistak onetarako
izan du borondatia;
guztiyontzako mesedia da
obra onak egitia,
San Pedrok iriki deigula
zeruetako atia. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Tip. Elustondo.-Zarauz".

(1948)

BERTSO BERRIETAN ZORIONAK

Bertso auetan Jose Luis Tapia eta Franziska Etxabe'ren ezkontzaren berri ematen zaigu. Juan Bautista, Tapia jaunaren osaba txikia zan, aren ama ta onen amaren ama aizpak baitziran. Itzaurrean esan danez, Tapia jauna Juan Bautistari lagundua zan, etxegintzarako diru aurreratuz. Ezkontza au, 1948 urtean egin zan.

1/ Zorionak ematen dizkiot
Juan Luis Tapia'ri,
eta berdin bialtzen dizkot
beraren emazteari;
urte askuan osasunakin
eta ontasuna ugari,
iritxitzeko erregutuko
diyot zeruko Jaunari.

2/ Lendabiziko juañ gñaden
andre nobiyen etxera,
amaiketako ona eginda
nobiyaekin kotxera;
noski gogua egiña zegon,
etzan gelditu atzera,
ai ura poza eraman zuten
matrimoniyua artzera!

3/ Zarautzko parrokiyan
egin dute uniyua,
altare nagusiyan jarrita
an zegon bikariyua;
liburua zabaldu eta
egin diye oraziyua,
azkenian bota ere bai
biyari bendiziyua.

4/ Belauniko egon ziraden
padrino-madrinen erdiyan,
mogitu ere egin gabe
oso denbora aundiyan;
bikaio jaunak meza emanda
korutik kanta-aldiyan,
eta gu pariente asko
erne atzetik guardiyan.

- 5/ Bedeinkatu zituanian
biyak bikariyo jaunak,
altaretikan sankristira
dira segiran juanak;
akonpañatu zituzten ondo
beren aita eta amak,
igualmente segitu zuan
beste pariente danak.
- 6/ Gero bazkari izugarri bat
Hotel Miramar'ian zan,
ogei eta amairu lagun
kuadril ederra bai zan;
alaxen ere guztiyentzako
jan-eranik falta etzan,
pixka bat berdindu giñanian
aitonak guztiyak dantzan.
- 7/ Aitonak dantzan eta gaztiak
ez dago zer esanikan,
asko eztira noski izango
an ibilli eztanikan;
geienak mugitzen dira Barren-
sororen filarmonikan,
barrundik seko egon ezker
ezta orrelako lanikan.

8/ Juan Luis, aditu zazu
orain nere abixua,
artu dezu andre ederra,
gañera kariñosua;
sano bazera eramango
dezu bizitza goxua,
amaika batek artuko luke
tamaña ortako uxua.

9/ Zuri're zerbait esan biazut,
Etxabe'tar Pakita,
artu dezu senar bikaña
eta bastante polita;
anai-arrebak dirudizute
biyok onduan jarrita,
orain zuretzat gelditua da
Irura'tik etorrita.

10/ Zuen gurasuak ez dute
ixilik uzteik merezi,
olako pareja dutelako
berak egin eta azi;
ondo erakutsi diyote
munduan noletan bizi,
nere partetik lagun deiela
eskatzen diyot Jesusi.

11/ Argazki edo erretratuak
asko dira ateriak,
dudarik gabe izango dira
izugarri dotoriak;
txupinazuak botatzen zitun
argitutzeko biriak,
danok kontentu egon giñaden,
gazte eta aguriak.

12/ Bedeinkaziyuak iraun dezala
zuekin urte askuan,
pakia eta osasunakin
eta diru asko eskuan;
beñere etzaitezte ibilli
galdutzeko arriskuan,
gero betiko etzaitezten
infenuetara juan.

13/ Iñulabarrian erten ziran
biyak biajatutzera,
erderaz *luna de miel*
kanpuan pasatutzera;
Españiyako kapital asko
banaka bixitatzera,
na aspertzian etorriko
dirade noski etxera.

14/ Zuen bodako pasadizuak
ditut paperian jarri,
oso egoki eztira baño
ara amabost bertso berri;
maitetasuna mundu onetan
biar diyogu alkarri,
Jaungoikuaren pake santua
ortik biar deu ekarri.

15/ Egun orretako funtzia
onekin nai det bukatu,
eskolarikan ez daukat eta
egingo nuan faltatu;
nere burutik erten dirala
ezin nezake ukatu,
orrelakorik baldin badago
arren guztiyak barkatu. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

BERTSO BERRIAK

1950'KO MIXIYO SANTUAI JARRIAK

- 1/ Notiziya bat euskal erritan
astera nua zabaltzen,
mixonistak nola izan diran
beatzi egunetan Zarautzen;
relijiyoko gauzetan nonbait
asko ai giñan zabartzen,
nere kristauak, saia biar deu
geren anima salbatzen.

- 2/ Aita Garmendia frantziskotarra,
Aita Agirretxe bestia,
askok desio gendun Zarautzen
predikatzen ikustia;
oiek nai zuten gure animak
zerurako erostia,
penagarriya ez al da izango
Luziferrentzat uztia?

3/ Irugarrena erderaz gendun,
Aita Apraiz prestua,
Euskalerriko semia da ta
predikadore listua;
pekatariyai ipiñi digu
oso ordena estua,
jira gaitezen asarre dago
guziyon Juez justua.

4/ Jaungoikoaren lege santuak
ondo gorde biar dia,
lendabiziko bera maitatu,
bestiak urrengo dia;
amarretatik batzuek aztu
xamarrak daude ordia,
geure buruai galde diyogun:
zuzen betetzen al dia?

5/ Animaz gogoratu gabe
munduan amaika ero,
badirade bizi diranak
pekatuan egunero;
lasaikeriyai emanda esanaz:
"Mudatuko naiz gero...",
emengo gauzak zer baliyo'ute
anima galdu ezkerro?

6/ Gogor ein digu gizasemiai
kontuz ibiltzeko mingaña,
birau gaiztoz Jesusen kontra
ez zikintzeko ezpañã;
inpernutikan ateratako
izkuntza txarra da baña,
edo bestela bertara junda
seguru dauka ordaña.

7/ Umiak ere bere zorra du:
maitatzia gurasua,
errespetua guardatu eta
iduki gora jasua;
al dan guzi-guziya lagundu,
orra nere abisua,
pake santuan igaro dedin
emengo bizitza osua.

8/ Gurasuak e umiak azten
kargu aundiyak daduzka,
Jaungoikuaren lege santuan
nola mutil eta neska;
ta zabarkeriz uzten badiye
zine txarretan da pesta,
ume gaiztua ateratzia
milagro aundiya ezta.

- 9/ Lagun urkoa biyotzetikan
beti biar da maitatu,
iñoiz gaitz egiñagatik
biar diyogu barkatu;
Jaungoikoaren lege santua
ez degu biar ukatu,
gero zeruan beti-betiko
nai baldin badeu gozatu.
- 10/ Zerura jun nai eztuanikan
ezta izango munduan,
baña askotan ibiltzen gera
aldrebeseke moduan;
zer moduz bizi mixiyuetan
ondo aditu genduan,
ona izanak eztu damuko
eriyotzako orduan.
- 11/ Il bezin laister jun biar degu
Jesusen tribunalera,
justuak poza eramango du,
gaiztuarentzat galera;
saia gaitezen aplaka dedin
Jaungoikoaren kolera,
edo bestela eternidade
guztiko galduko gera.

12/ Aitortza onaren ondoren
artu deu komuniyua,
zeru ta lurren jabiarekin
egĩñ e bai uniyua;
abertentziyan nai nuke jarri
Don Meliton bikayua,
urrengorako egin dezala
askoz eleiz aundiyua...

13/ Lenago zabar ibilli arren
orain zuzendu gera
konfesiyo on baten bidez
Jesukristoren legera;
eta gure argaltasunez
berriz erortzen bagera,
al dan lenena jun biar degu
konfesorien aurrera.

14/ Erriyai buelta eman diyogu
Kalbariyuak egiñaz,
gogoratuaz Jesusen Pasiyo
neke oñaze ta miñaz;
Kalbariyora gurutze astuna
iñola eraman eziñaz,
bertan josita gugatik il zan
bere amoriyo fiñaz.

15/ Jendiak asko asestitu du
erriko eta erbeste,
orrenbeste jende ikusi danik
oraindano ez det uste;
oker xamar gebiltzanak
asko zuzendu gaituzte,
gau eta egun bi elizetan
alegiñak ein dituzte.

16/ Elizatikan atera eta
plazara prozesiyua,
bire guztiyan kantatutzen,
ai ura deboziyua!
umetxoak e ondo ikasita
zeuden beren leziyua,
erri guztiyan zabaldu bedi
Aitaren bendiziyua.

17/ Berrogei urte pasiak dira
lenengo atera nitula,
Aita Luis eta Andresek
beren sermoiak zitula;
askok dakite geroztik sarri
Batistak jarri ditula,
komeni bada jarraitutzen
Jainkoak lagun digula.

18/ Aita prestuak, gure artian
ondo zerate portatu,
urrena ere nai dutenian
berriz gugana bueltatu;
orainguakin nere bertsuak
egiten dira bukatu,
itzen batian faltatu badet
arren guziyok barkatu. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Tip. Elustondo-Zarauz".

NERE ALABARI KONTESTAZIOA KOMENTURA

1/ Nere alaba maitiak,
akordatu zerate
aitaren jaio-eguna
dala mediante;
orrenbeste erregali
neri egin dirate,
orrela segi zazute
bizi naizen arte.

2/ Askatu nuanian
zuen eskutitza,
barrukuak zirudiyen
zeruaren giltza;
belaunikaturik biyok
egiten otoitza,
aitak ondo pasatzeko
munduko bizeitza.

3/ Oraindikan geiago
barruan det alla,
Ama Birjiña eta
San Inazion medalla;
oiei errezatutzen
ezta oso zalla,
gero erraz pasatzeko
zerurako malla.

4/ Eta estanpatxo bat
txit ikusgarriya,
Santu Jose eta Jesus,
gañera Mariya;
atzian dibuju bat
oso pozkarriya,
“*muy felices Pascuas*”
nigatik jarriya.

5/ Irakurri dedanian
papeltxo eder ura,
nere barrengo biotza
orduan piztu'ra;
zorionian juan zi-
ñaten komentura,
saiatzen zerate ni
sartutzen zerura!

6/ Danok jardun zerate
noski erregututzen,
zorionian nigatik
Jesusi eskatutzen;
Sor Rosariok lenago
nindun ezagutzen,
eta Sor Karmeni
etzaio aztutzen.

7/ Nere partetikan
eskerrak danori,
ez dakit nola pagatu
nik zuen lan ori;
erregutuko diyot
Zeruko Jaunari,
zuengana irixteko
bendiziyua ugari.

8/ Iru Abe Mari errezatzen
ezta lan aundiya,
len e oitura badet
aspaldi jarriya;
noski izango det
zerbaiten premiya,
asko bezela ni ere
naiz pekatariya.

9/ Ondo pasa'itzazutela
Eguarri-jaiak,
orrelaxen dirade
Batistaren naiak;
alegre eta kontentu,
gañera jan lasaiak,
aztu ez ditezen beñe
gauz onen usaiak.

10/ Onekin bukatutzen det
oraingo saiua,
labur xamarra zan
nere errosaiua;
iruroi ta bi urte
ez nago iaiua,
milla zortzi eun da
laroi ta lauan jaiua.

(Zarautz'en Abenduaren 23, 1946)

* * *

Felizitatutzen det
alaba gaztia,
bere eguna dala
adieraztia;
desio det osasunakin
ondo ikustia,
eta gero betiko
zerua irabaztia.

Sor M. Niño Dios
dezu izen berriya,
monja jantzitakuan
komentun jarriya;
gaur zuretzako da
egun pozkarriya,
ezta makala izango
zure afariya. (1)

---

(1) Sail au ere, besteak bezela ta asieran esan dan bezela, Zaldubiren bertso-bildumatik artua da. Ez gera, ordea, oroitzen, moldiztegiko bertso-papera ala eskuz idatzitako orria zan.

BERTSO BERRIAK
AMA BIRJIÑA ARANTZAZUKO
BEDERATZIURRENARI

- 1/ Arantzazuko Ama Birjiñan
bederatziurrena,
nola izan dan publikatzeko
desioz daukat barrena;
zenbaterañoeko deboziyua
dagoan Zarauztarrena,
kantak jartzeko bere laguntza
eskatzen diyot aurrena.

- 2/ Agor-illaren lendabiziko
egunian ziran asi,
goiz ta iñular oinbeste jende
ez degu askotan ikusi;
ta azkeneko iru egunak
bere sermoi eta guzi,
Ama Birjiñan aunditasuna
digute adierazi.

- 3/ Ikasi degu Ama Birjiña
txit errukitsua dala,
anima eta korputzerako
ezta anparo makala;
umildu eta zer desio dan
eskatu iogun beriala,
esana dago komeni bada
utsik ertengo eztala.
- 4/ Zenbaterañoiko maitetasuna
diyozun euskaldunari,
zerutik jetxita laguntzera
bertara ziñan etorri;
txintxarri edo kanpaia juaz
arantza tartian jarri,
egun batian azaldu ziñan
Rodrigo artzaitxuari.
- 5/ Ama Birjiña azaldu eta
Rodrigokin itzegin du,
ermitatxo bat an egiteko
berari ziyon agindu;
orduasi, geroztik segi,
jendiak lana egin du,
dudarik ezta Ama Birjiñak
asko diyela lagundu.

6/ Ama Birjiña dala meriyo
an egin diraden lanak,
arriturikan gelditzen dira
ikusitzen duten danak;
urtian bein bisitatxo bat
egiten diyo al duanak,
berrizko gogoz etortzen dira
lendabiziko juanak.

7/ San Franziskoren semiak daude
bertan bizitzen jarriyak,
eta mutiko asko dauzkate
estudiatzera ekarriyak,
aurrera ere izan ditezen
sermoilari arrigarriyak;
zarrak betiko ez dira eta
biar dirade berriyak.

8/ Arantzazuko Ama Birjiña
Gipuzkoako Zaindariya,
biotzetikan eskatzen dizut
orain, Ama Mariya:
eriotzako orduan arren
izan gure errukiya,
gure animak billatu dezan
zeruko atia irikiya.

- 9/ Kofradi onen zuzendariya
Aita Olaizola jauna,
predikadore ederra da eta
kantatutzen oso ona;
buru oneko langille azkarra,
alaxen daduka sona,
ezta errez billatutzen
orrelako eleiz-gizona.
- 10/ Ikusi degu Aita Aranguren
predikadore bikaña,
euskeraz bezin ederki
erderaz e alajaña;
lenago ere ona ziñala
ori banekiyen baña,
naiago nuke neria balitz
zuk dadukazun mingaña.
- 11/ Predikadore ederra zaude
izanagatik gaztia,
desio dizut urte askuan
talentu orri eustia;
eta Jesukristoren dotriña
munduan erakustia,
gero betiko galdu ez dedin
gure anima tristia.

12/ Azken agurra, Arantzazuko
Ama Birjiñ maitatsua,
utsegin badet arren barkatu,
enaiz gizon jakintsua;
mantu-pian gorde gaitzatu,
Birjiña errukitsua,
ori orrela gerta dedilla,
bukatutzen det bertsua. (1)

Bautista

---

(1) Bertso-papera, "Tip. Elustondo.-Zarauz".

BERTSO BERRIAK

GESALAGA'TAR JUAN BAUTISTAK JARRIAK

(SAN JUAN BAUTISTAREN BIZITZARI)

Dakigunez, San Juan Bautista zuan Zal-
dubik bere izeneko santua, baita ere zeru
guziko santurik maiteena.

Billobak leen ere esan duanez, festa po-
litak antolatzen zituan maastian santu onen
egunean: bezpera-gauean, San Juan sua;
egunean berean, goizeko lauretan, eguzki-
-sentia baño leen, etxaperuak...

Orregatik, eztago zer arriturik santu oni
ere bertso-aldi bat jarri izanaz.

1/ Gusto duanak aditu beza,
astera nua kantari,
bertso batzuek jarri nayian
San Juan Bautistari;
lendabiziko laguntza eskatu
egiten diyot berari,
goiko zerutik argitasuna
arren bialtzeko neri.

2/ Zakariasek Santa Isabel
zuan bere emazia,
edadetuta familirik ez
zeuken bizitza tristia;
Zakariasi goi-aingeruak
eman ziyon albistia:
“Laister seme bat izango dezu
eta konsola zaitia!”

3/ Au entzutian Zakarias
sekulako arritu zan,
goi-aingeruak esan ziyona
aber egiya ote zan;
fede gutxitxo zedukalako
mututurik gelditu zan,
alaxen ere bere denboran
Aita San Juan jaio zan.

- 4/ Denbora artan Herodesek
jaio zala ikasita,
pensatu zuan galduko zula
aur danak illerazita;
libratu ziran ama-semiak
basamortura igesita,
Herodes ilda ama etxera
semia bertan utzita.
- 5/ Basamortuan Juan egon zan
makiñatxo bat urtian,
ezkurra eta eztiya janaz
Jaunaren borondatian;
bere jantziyak kamelu-larruz
nola egiñak baitian,
antxen egon zan predikatzeko
garaia etorri artian.
- 6/ Juduak Jerusalendik biali
zizkioten galdetzera,
esan ziyen: "Ni ez naiz Kristo,
orra nere erantzuera!"
"Zein zera bada? Profetaren bat
edo Elias al zera?"
"Basuan dagonen otsa naiz ni,
eta zuazte etxera!"

7/ Predikatutzen asi zanian
arren orduko mingaña,
berriz zioten aber Kristo
berbera zan alajaña;
“Zuen artian or daukazute
ezagututzen ez baña,
ni ez naiz aren oñetako
ugala askatzeko aña!”

8/ Aitormen au ere San Juanek
garbi asko egin zuan,
Espiritu Santua uso-itxuran
noletan ikusi zuan;
zerutik jetxita jarri zala
Jesu-Kristoren buruan,
nor zan Juanek arteraño
ezagututzen etzuan.

9/ San Juanek predikatzen zun
Jesukristoren fedia,
aitorturikan Jesus zala
Jaungoikoaren Semia;
eta bataioz ematen ziyen
askoi zeruko bidia,
beregana biltzen zitzaion
berebiziko jendia.

10/ Juda-erri ta Jerusalemendar
asko zijuan beregana,
esanaz: "Nai det barkaziyua
geure pekatuen dana!"
Umiltasunez aitorturikan
beren utsegite dana,
azkenian eskatutzen ziyen
urez bataio on bana.

11/ Bataio ori ematen zuan
Jordango ibai-ertzian,
ori artu nai etzutenak
asko izango etzian;
alde guztitik millaka jende
ortara etortzen zian,
bataiatuta kontentu asko
etxera bueltatzen zian.

12/ Pekatuari jarritzen ziyon
oso ordena estua,
esaten zuan etzala libre
matrimoniyo nastua;
onekin erregiak artu zun
sekulako disgustua,
baita preso sartu ere
San Juan Bautista prestua.

13/ Erregiaren jaiotegunian
egiten zan festa aundiya,
Herodiasen alabak berriz
guztizko dantza-aldiya;
erregiari sartu zitzaion
biyotzeraño graziya,
esan ziyon: "Emango dizut
eskatzen dezun guztiya!"

14/ Aguro jun zan amarengana,
kasik zirudin erua,
zer eskatuko ziyon galdezka
gauza edo dirua;
amak aguro billatu zuan
santua galtzeko modua:
"Eska akiyon plater gañian
Aita San Juanen burua!"

15/ Amak esana eskatu ziyon
alabak erregiari,
plater batian Juanen burua
eramateko berari;
ikaratu zan erregia baña
eskatutzian gauza ori,
alaxen ere moztuta eman
ziyon neska gaiztoari.

16/ Orduan Herodias bizi zan
bere senarra galduta,
alaxen ere etzan bakarrik
geiagorena bilduta;
San Juanek debekatzen zuan
orrelakuen konduta,
arengatik il-erazi zuan
bere lepua kenduta.

17/ Orra kantatu San Juanen
bizitza ta despedira,
Garagarrillan ogei ta lauan
festak zelebrazten dira;
mundu guztiya ura ondratzen,
bera zerutik begira,
bedeinkaziyo aundiyak bota
ditzazu Euskal-errira!

18/ Eskaritxo bat egiten dizut
txit umiltasun aundiyan,
azken orduan gaudenian
eriyotzako larriyan;
santu aundiya, jarri zaitte
gure animen guardiyan,
eta betiko sartu gaitzatzu
zeruetako gloriyan. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

BERTSO BERRIYAK

SAN PEDROREN BIZITZARI JARRIYAK

- 1/ Jaun Zerukuak bota ninduan
mundura bertsolariya,
arengatikan kankak jartzeko
beti daukat egarriya;
San Pedron bizitza mundu onetan
ain zan arrigarriya,
biar bezela esplikatzeke
eskolaz nago urriya,
bere laguntzaz orra paperan
nola daukaten jarriya.

- 2/ Pedro jaio zan Betsaida deitzen
zaion erri txiki batian,
bere guraso umilletatik
Galileako partian;
zein egunetan seguru eztakit,
Jesus jaio etzan artian,
aita bezela itxas-gizona
gero aunditu zanian,
bere ogiya irabazitzen
saiatutzen zan lanian.

- 3/ Askoi bezela suertatu zaio
garaian esposatzia,
nonbait ondo etzerizkiyon
bakarrikan bizitzia;
ala zeguala anaiak nai zun
berri onez poztutzia,
egitako Mesias jaio zala ta
nai al zun ezagutzia,
erabaki zuten biyamonian
lenbailen bisitatzia.
- 4/ Esan bezela Andres ta biyak
Jesusengana jua zian,
Salbadoriak grazi on batez
oso ondo artuak zian;
egun bat berakin igaro eta
gustora bueltatu zian,
famiyari esan ziyoten
zer moduz ibilli zian,
momentutikan Jesusengana
danak gonbertitu zian.
- 5/ Ainbesteraño maite zun Jesus,
Jesusek igual bera,
beñ ikusi zun itxasotikan
utsik Pedron etorrera;
Jesus sartu zan txalupan eta
jun ziran itxas aurrera,
sariak bete arrai ederrez,
buelatu ziran osterera,
Jesusek diyo: "Pedro, gizonen
arrantzale izango zera."

- 6/ Zenbateraño Jesusengana
zedukan amoriyua,
emaztiaren baimenarekin
utzi zun ofiziyua;
andik aurrera predikatzen zun
Jesusen relijiyua,
esaten zuan nundik dagan
guretzat salbaziyua,
Pedron bitartez amaika anima
bada zerura iyua.
- 7/ Len itxas-gizona baziñan ere
orain predikadoria,
gabu gabeko jakinduriya
eta iztun dotoria;
aren mingañoak gonbertitzen zun
ezpaldin bazan traidoria,
kale ta plazan jartzen zitzaion
berebiziko jendia,
San Pedron mirariz sendatuak
makiñatxo bat badia.
- 8/ Jesusen amabi jarraitzalletan
Pedro zan buru jarriya,
esan biar det egun bateko
gertakizun izugarriya:
Jesus preso artu zutenian
aren orduko larriya!
soldadu bati matxetiakin
moztu ziyon belarriya,
Jesusek osterera jarri ta sano
egiñikan mirariya.

9/ "Zu're Jesusen laguna zera?"
Pedroi ziyoten galdetu,
"Ezetz ta ezetz, ez det ezautzen!"
iru aldiz zuan ukatu;
eta orduan ollarrak ziyon
kukurrukua kantatu,
jausi zitzaion gertatu zala
Jesusek ziyona kontatu,
damutasunez negar egiñaz
iru egun zitun pasatu.

10/ Baña Jesusek ezautu zuan
Pedron ezereztasuna,
arengatikan barkatu ziyon
egin zuan ustasuna;
eta aurrera eman ziyon
len zuan laguntasuna,
Espiritu Santuan bitartez
munduan zan jakintsuna,
orra noraño iritxi dan
San Pedron aunditasuna.

11/ Jesusen amabi jarraitzalletan
Pedro au zan burua,
oietatik bat etzan izandu
oso fiñ da segurua;
Jesus salduta artu nai izan
zubena asko dirua,
bere egiñaz damutu eta
galdu zun gero burua,
piko batetik zintzilika
ai ura paraderua!

12/ Ostera Pedro Jerusalem
Juduai predikatzer,
dotriña berriya erakutsiyaz
Jesusengana jartzera;
etorri ziran Herodesgandik
lotuta preso sartzer,
amasei soldadu, txandan launa,
arretaz kontu artzer,
aingeruak lagun erten da, Pedro,
luzaro egon etzer.

13/ Presondegitik erten da gero
Judea eta Asian,
millaka asko konbertituaz
Jesukristoren klasian;
berrogei eta iru urtera
Erromâ bueltatu zian,
erri onetan iru edo lau urte
besterik egon etzian,
enperadorian bitartez judu
guztiyak atera zian.

14/ Mundu guziyan predikatzeke
zuan bere desiua,
Europan ere toki askotan
egin zuan pasiua;
leku guztiyan predikatutzen
Jesukriston Pasiua,
beste iñondik ez daguala
animen salbaziua,
arreta aundiz ikasitzeke
eman zigun leziua.

15/ Pablo ta Pedro biyak Erroman
predikatzen ai zirala,
burrukariyak sortu zitzaizken
atzitu nairik beriala;
Pedro orduan igesi nairik
ziudadetik zijuala,
Jesusek esan ziyon berriz e
gurutz iltzera dijuala,
au entzutian konsideratuta
jarri zan iltzeko ala.

16/ Egun berian preso artu dute
Pedro bigarren aldiyan,
beatzi illabete pasa zituan
San Pabloren konpañiyan;
Jesusen dotriña esaten zuan
kartzeleruen erdiyan,
berrogei preso jarri ziraden
Jesukriston alderdiyan,
eta gañera bi soldadu zar
zeudenak beren guardiyan.

17/ Garagarrillak ogei ta beatzi
zituan egun batian,
eriotzara epaitu zuten
gurutze astun da fuertian;
buruz bera jartzeko eskatu zun
berak ondradamentian,
esan da egin, alaxen il zan
gutzizko borondatian,
orain giltzero jarriya dago
zeruetako atian.

18/ *Gesalaga'tar Juan Bautista*
orra izena azaldu,
utsegin badet sentimenturik
iñork artuko ez al du!
anparo billa zugana nator
betiko ez nadin galdu,
santu aundiya, eriyotzian
guri atia zabaldu,
eta betiko gozatutzera
Jesusengana bialdu. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

BERTSO BERRIYAK

SANSONEN BIZITZARI JARRIYAK

- 1/ Komeni bada, lagun didala
gure Jainkuak kantatzen,
eta desio detan bezela
euskeraz bertsuak jartzen;
mundura gizon indartsuak
asko xamar dira sartzen,
oietako bat zein izandu dan
astera nua azaltzen.

- 2/ Sanson munduan izandu zala
askotan degu aditu,
eta azaña izugarriyak
egiñak ere baditu;
aren bizitza irakurrita
sekulako naiz arritu
guzti-guztiyak ezpada ere
batzuek esan biaitut.

3/ Manu eta bere emaztia
aurrik gabekuak ziran,
alaxen ere asko bezela
aserretutzen etziran;
aingeruak ziyen, jan-edanian
kontuz ibiltzen baziran,
Jaungoikuaren birtutez nola
semedun izango ziran.

4/ Saara ondoan jaio zan
Sanson ala biarrian,
askok bezela azi ere bai
amak bere bularrian;
emezortzi urte zituaneko
sartua zan indarrian,
adiskide bat billatu zuan
Efrain'go erri zarrian.

5/ Gurasuakin emazte-gaia
ikustera zijuala,
leoi gaizto bat erten zitzaien
aua zabalik zuala;
baña Sansonek bi eskuakin
itsatsi ziyon beriala,
aguro menderatu zuan
antxumetxua bezela.

6/ Ezkondu eta eztaietako
ondorengo zazpi egunak,
kontentu asko pasa zituzten
bera ta bere lagunak;
oitura zan asmatutzia
gauza gorde ta illunak,
Sansonek ziyen: "Ezetz asmatu
nik esaten ditudanak!"

7/ Zer nai zun esan asmakizunak
iñola etziran ausartzen,
gazte arruak izanagatik
etziran burura sartzen;
Sansonen emazia bera're
askotan zuten biartzen,
eta azkenian arek esanda
Sansoni ziyen asmatzen.

8/ Asmatzalleai ordaindu eta
gelditu nai zun kituan,
Alkalon uriyai kontu artzen
tropak ikusi zituan;
berak bakarrik eraso eta
ogeitamar il zituan,
ayen jantziyak asmatzalleai
emanda ordaindu zituan!

9/ Ori eginda ondorenian
aitaren etxera juan zan,
aldegin ziyola ikusi eta
emaztia asi zan mudantzan;
berriz bueltatuko etzalakuan
bestiakin ezkondu zan,
gauza orrekin Sanson betiko
gorrotoz aserretu zan.

10/ Sanson gorrotoz kalte egitera
gogorki aserreturik,
irureun axari eskuratuta
biñaka isatsak loturik;
bialdu zitun biyen erdiyan
illati bana suturik,
gari guziyak utzi zizkoten
erre ta auts biurturik.

11/ Orrenbestekin etzan gelditu,
segitu zuan txarrera,
geroztik ere gizonak iltzen
egiten zuan sarrera;
lau kana eginda aldegin zuan
toki ezkutu batera,
iru milla gizon jarri zitzaizkon
bere aurrian batera.

- 12/ Alako gizon gaizkille ura
ipiñi zuten lotuta,
alaxen ere laixter zan libre
indarrakin puskatuta;
asto baten matrail-ezurra
antxe bertan billatuta,
milla il zitun, bestiak iges
jun ziraden bildurtuta.
- 13/ Sanson ostatur jaten jarri zan
Gaza zeritzan erriyan,
erriko atia itxi ziyoten,
soldadu asko guardiyan;
iñortxo ere gogatu gabe
aldegin zun gau erdiyan,
urrengo egunez ate ta guzi
antxen zegoen mendiyen.
- 14/ Gorputzez lengo zentoiyen edo
jigante antzekua zan,
lau kana eta erdiko oia
eta bi zabal biar zan;
Gaza'ko atia mendiratuta
Sarek'ko ibarrera jua zan,
Dalila zeritzan emakumez
bigarrengo ezkondu zan.

15/ Onen bitartez nai zuten jakin
indarra nun da nola zun,
baña Sansonek lendabiziko
gezurrez ziyon erantzun;
emaztiak berriz negarrez eta
suspirioz jarraitzen zun.
buruko illetan zula indarra
azkenian aitortu zun.

16/ Lo zegoala moztu zizkiyon
ille guztiyak batera,
filistindarrak atxitu eta
zizken begiyak atera;
katez lotuta eraman zuten
paraje itxi batera,
astua izan balitz bezela
errotari eragitera.

17/ Andik illabete batzutara
zituzten festa aundiyak,
jendez betiak ikusten ziran
elizaren alderdiyak;
Sanson erdiyan ipiñi zuten
egiteko parre aundiyak...
eliza bera bota zuan ta
antxen il ziran guziyak.

18/ Orra euskeraz jarri Sansonen
bizitza ta bukaera,
umiltasunez mundu guztiyai
egiten diyot galdera:
Gizon abillak orain badira,
orrelakorik ote da?
Gesalaga'tar Juan Bautistak
ditu bertsuak atera. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

Bertso auek, republika-garaiako periodiku batean ere argitaratu ziran; bañan ez degu periodiku osoa eskuratu, bertso auek dituan puska bat baizik. Orre-gatik, ez dakigu zein egunetakoa dan, ezta zein urtetakoa ere, 1936 urtea baño lenagokoa izan bear dua-la ezpada. Periodiku ontan, lenengo bertsoa guztiz diferente dago:

Bertso berriyak jartzera nua
gusto duanak ikasi,
orretarako laguntza eskatu
egiten diyot Jesusi;
komeni bada, eman deidala
biar detan aña grazi,
Sansonen bizitza nolakua zan
nai nuke adierazi.

(1947)

SOR KORONAZIONERI ZORIONAK

Sor Koronazion, Zarautz'ko Santa Klara komentuko moja bat da. Aiarra da jaiotzez, eta bertsotan poliki egiten du.

Santa Klarako mojak, Juan Bautistari deitzen zioten, komentu barrenean, baratza-
-edo, gizaseme-indarrak eskatzen zituan lan astunen bat egin bear zanean. Olakoetan, Sor Koronazion dalako orrek laguntzen zion. Ortik egin zuten ezaguera. Sor Koronazion'ek gero, Juan Bautistaren jaioteguna zetorrenean, zoriona bertsotan bialtzen zion. Ura profesatu zanean, berriz, 1947/IV/13'an, onako bertso auk bialdu zizkion onek:

1/ Pozaren pozez letra batzuek
eskribitutzera nua,
Jaungoikoaren laguntzarekin
neu bakarrikan ez nua;
Sor Koronazionen profesan
ai ua funziyo sanua!
zorionak berai emateko
orain artu det asmua.

2/ Apirillaren amairuan
amar da erdiyetan zan,
meza nagusi guztiz ederra
Santa Klarako elizan;
neroni ere allegatu naiz
gizon ondraduen gisan,
eliz guziya kasik betia
makiña bat jende bazan.

3/ Bere senide Aita Jose Marik
zuan meza nagusiya,
korutik mojak kantatu dute
beren alegin guziya;
eztarri ederra daukate eta
oso ondo ikasiya,
egun orretan bazkari ona
zuten ondo mereziya.

- 4/ Aldare aurrian zeuden
zure aita eta ama,
beren erdiyan illobatxua
oraindik gaztia dana;
ederki asko apaindu eta
preparatuta juana,
osaben eskutikan artu du
lendabiziko Jauna.
- 5/ Geiago ere baziñuzen
zeure lagun amantiak,
aldarian beste iru illoba
mezaren aiudantiak;
osaba eta izeko asko,
gañera parientiak,
oiek guziyak ekarri ditu
zukanako borondatiak.
- 6/ Don Jesus San Sebastianek
kurpitotikan sermoia,
egoki asko esplikatu du
noletan iritxi goia;
mundu onetan ondo garbitu
pekatuaren erdoia,
gero artu nai baldin badegu
zeruetako koroia.

7/ Esan biar det nolakua dan
zure munduko bizitza,
nola jun ziñan guraso eta
senide danak utzita;
gazte ziñala egiten zendun
komentuetan bixita,
azkenian bertan gelditu
zera atiak itxita.

8/ Zeure desiua kunplitu dezu,
dudarik ezta orretan,
Jesusekin esposatuta
bizitzia mundu onetan;
Jaungoikoa ta Ama Birjiña
Adoratuaz benetan,
eriotzako azken orduan
etzera egongo penetan.

9/ Zure guraso maitagarriyak
egin dute alegiña,
beren umiai erakutsitzen
Jesukristoren dotriña;
nere partetik artu bezate
zorion da atsegiña,
beren fabore izan dedilla
zeruko Ama Birjiña.

10/ Illobak ere ikusi ditut
estudiante bikañak,
noiz edo noiz lana egingo
dute oriyen mingañak;
itxura txarrik ez dadukate,
gorputz eder ta lirañak,
zarrak betiko ez gera eta
biar dirade ordañak.

11/ Nere partetikan kunplitu
komentuko guziyakin,
aurrena Madria eta
zarauztar guziyakin;
berdin beste mojatxo
maitagarriyarekin,
oraziyo bat Jaungoikoari
neregatikan egin.

12/ Bukatzerako ematen dizut
zorion eta graziya,
osasunakin pasatutzeko
mundu onetako biziya;
orain betiko gelditu zera
komentuari josiya,
gero zeruan gozatutzeko
eternidade guziya. (1)

---

(1) Bertso-papera, "Tip. Elustondo.-Zarauz".

BERTSO BERRIAK

(ZARAUTZKO ERRIARI)

1/ Bertso berri batzuek
nai nituzke jarri,
Zarautzko erriyaren
alabantzagarri,
nolako ederra dan
esango det sarri,
ikasi nai baditu,
gusto duenari.

2/ Zarautzko erri ori
orra nun dagan:
Getari ta Oriyo,
Aiaren albuan,
ondartza aundiya eta
itxaso onduan...
orrelain ederrikan
ote da munduan?

3/ Bi milla metro eta
luzia dan kosta,
jendia jolasteko
oso apropos-ta,
udara izanagatik
fresko edo otz-ta,
kasik mundu guztiyan
oberikan ezta.

4/ Kostan itzal ederra
arku telazkua,
bertatik artutzeko
itxas-aize preskua;
altavoza entzunaz
moda berrikua,
penak aztu-azteko
ai ura lekua!

5/ Itxaso zabaleko
ango olatuak,
apar txuri-ederrak
urak goratuak;
kanpotar asko dira
orri beiratuak,
ikusi utsarekin
kasik txoratuak.

6/ Españiya bezela
beste erreñuak
mugitu-azten ditu
itxasuen soñuak;
etorri eta bertan
arturik bañuak,
sendatutzen dituzte
dauzkaten dañuak.

7/ Udaran arrotz askok
egite'ute jira,
Españi guztitikan
etorritzen dira;
frantzes eta ingeles
alemanak badira,
Amerikatik ere
etorri oi dira.

8/ Zarautzko kale eder
ongi garbituak,
zikiña kentzen dabilz
beti enpliatuak;
igual Plaza zarra
eta merkatuak,
txukun jarriyak dauzka
Ayuntamentuak.

9/ Emengo palaziyo ta
etxe-edertasuna,
dana txukun jarriya
ura apaintasuna!
orrek erakusten du
aberastasuna,
ezta nonai billatzen
orlako ontasuna.

10/ Pelotarako frontoi
ederrak badira,
iñoiz partidu onak
jokatutzen dira;
jendia franko ere bai
albotik begira,
galtzen dutenak triste
ateratzen dira.

11/ Ola edo fabrikak
badira ugari,
segitzen diyotenak
nor bere lanari;
etxia apaintzia
pentsatzen dunari,
buelta bat egiteko
diyotet denari.

12/ Hotel edo ostatuz
badago aukera,
zuk nai dezun lekuan
geldituko zera;
baldin oie-danetan
gusto ezpazera,
igual jua zindezke
norbaiten etxera.

13/ Relijiyua ezta
atzera gelditu,
parroki ederra ta
komentu asko ditu;
apaiz edo frailliak,
mojak e baditu,
aurrera eta geiago
bitez ugaritu.

14/ Kolejiyuak edo
eskola asko dira,
maisu eta maistra
abillak badira;
diyotenez jakintsu
ta abillak dira,
gaztiak edukatzen
saiatutzen dira.

15/ Nekazaritza eztet
utzi nai aztuta,
ixilik lagatzia
merezi eztu-ta;
lana lasai eginda
kosetxak poztuta,
batzuek bizi dira
txit aberastuta.

16/ Eraritikan bada
biar dan tamaña,
sagardo ederrak eta
asko txakoliña;
ardua ere bada
gutxi xamar baña,
bertako kosetxakin
Zarautzen egiña.

17/ Musika ona dagola
askok dute esan,
kasikan egunero
jotzen dute plazan;
jendia franko ere bai
ibiltzen da dantzan,
mozkorrak baleude
bezela balantzan...

18/ Negu beltza igaro
baldin badezu triste,
udaran Zarautzara
etorri zaitezte,
iñor gelditu gabe,
nola zar da gazte...
damutuko zaizunik
ez sekulan uste! (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

BERTSO BERRIAK

SAN ROKEREN BIZITZARI JARRIAK

- 1/ Bertso berriyak jartzera nua,
gusto duanak ikasi,
orretarako laguntza eskatu
egiten diyot Jesusi:
komeni bada, eman didala
biar detan ainbat grazi,
ejenplo ona erakustia
ezin leike galerazi,
San Roken bizitza nolakua zan
nai nuke adierazi.

- 2/ Milla berregun larogei eta
laugarrengo urtia,
Roke jaio zan Montpeller'en,
au da Frantziko partia;
bere aita zan gobernadoria,
ama birtutez betia,
oien semia munduratu zan
misterioso fuertia,
projimuari lagundutzeko
ark zuan borondatia.

- 3/ Misteriotako siñalia zun
gurutze gorri bat petxuan,
asteazken da larunbatian
bularrik artzen etzuan;
Jangoikuaren birtutia zala
orretan ezagun zuan,
gazte zalarik interes eta
gradu aundiyak zituan,
ogei urtetan bere osaben
kontura utzi zituan.
- 4/ Umildadezko tunika jantzita
etxetik nola juan zan,
erririk-erri oñez eskian
Erromara abitu zan;
gazte zalarik osasunez
oso fuertia etzan,
Toscana'ko ziudadian
gaxo kuidatzen jarri zan,
mirari asko egiñaz
hospitalian egon zan.
- 5/ Andik ertenda pasa zituan
Italiko ziudadiak,
arriturikan uzten zituan
ark zeukan abildadiak
allegatu zan Erromara ta
maitatzen zuan jendiak,
pestiak zeuden hospitaletan
egiñaz karidadiak,
gaxo zeudenak sendatzen zitun
mirariz aren fediak.

6/ Inguru aietan barriatu zan
miraritsua dala Roke,
ango jendiak oso santutzat
gizon aunditzat dauke;
esaten zuten: "Iñon gaitz edo
pesterikan balitzake,
naiz urruti egonagatik
aguro juango litzake,
Roken bitartez mirariyakin
laixter kenduko litzake."

7/ Rokek nai ziyon Aita Santuai
bere oñetan muñegin,
lenago artu zuan asmua
orrela kunplitu dedin;
belaunikaturik eskatu ziyon
arren bedeinkatu zedin,
eta gañera pekatu guztiyen
barkaziyua're berdin,
desio guztiyak kunplitu eta
andikan zuan aldegin.

8/ Egun batian esnatu zan
kallentura aundi batekin,
iñola ezin auantaturik
ankeko min gogorrakin;
ezin egon zan ixilik eta
egiten zun kaltiakin,
hospitaletik irten egin zan
bere borondatiakin,
kale-baztarrian gelditu zan
zeruko laguntzarekin.

- 9/ Kale-bazterrian zeguala
kejatu ziran auzuak,
gaitz pegakorra zedukala ta
notizi lastimosuak;
ziudadetik mendi aldera
egin zituan pausuak,
llagatutako ankan oñaziak
ain ziraden penosuak,
min-oñaziak arindu zizkan
iturriko ur gozuak.
- 10/ Roken bordatik urrian zegon
gastelu bat aberatsena,
dudarik ezta, etxe orretan
izango zan naiko jana;
ango zakurrak maitik ogiya
eamaten du Rokegana,
gero morroiak akordatuta
ziraden segika juana,
nagusiyari esan ziyoten
an ikusitako dana.
- 11/ Nagusi jauna aguro jun zan
Roke zeguan bordara,
eta Rokek itzegin nai ez,
obeto zun ez jun ara;
adirazi ziyon gaitz pegakor
aundiyakin daguala,
erantzun ziyon nagusi jaunak
bildurrez etzeguala,
ura ikusita konbertitu zan,
bera're juan zan ala.

12/ Momentutikan nagusi jauna
pelegrino jantzita,
santuen deia aditu zuan,
eta, mundua utzita,
Plazentzira jun da aterik ate
limosna biltzen asita;
askok txistu ta umiak burla
ura ala ikusita
orain zeruan gozatzen dago
munduan orla bizita.

13/ Bere errira juan zedilla
zeruko abixua zuan,
alain flakua ta mudatua
iñork ezagutu etzuan;
izugarrizko gerra zebillen
aren erri ta inguruan,
aguro preso sartu zuten
ixpiyen bat zalakuan,
bere osabak agindu eta
betiko kalabozuan.

14/ Roken egiya sinistu ezin,
fede aundikuak ezta,
errugabia erabaki dute
giltzapetuta uzta;
suertatu zaio herriz ere
mortifikatzen astia,
ogiya janda, ura erari
ta disziplina bestia,
bost urte orrela pasa zituan,
ai zer egoera tristia!

15/ Presondegiyan sentitu zuan
bere burua gaxotua,
eskatu zituan konfesoría,
gañera sakramentua;
andikan laixter ilda zeguala
kartzela-zaiak billatua,
zeruko argiz buruan letra
batzuek eskribitua,
ziyona: "Nitzaz oroitzen dana
izango da sendatua".

16/ Nor zan ezagutu zutenian
ai ura osabaen pena!
zergatik berak emana zuan
kartzelatzeko ordena;
ogei ta amalau urte zituala
mundutik zerura juna,
Agostuaren amaseian da
Aita San Roke eguna,
beraren onran leku askotan
jai zelebratzen deguna.

17/ Eskaritxo bat egiten dizut
nik, santu maitagarriya,
eta badakit onetsiko dula
egin'iotan eskariya:
mundu guziyan zabaldu zazu
bedeinkaziyo ugariya,
nola zeran zu gaitz ta pestien
defensoretzat jarriya,
zeure eskutik gorde zazula
betiko Euskal-erriya!

18/ Gesalaga'tar Juan Bautista,
izena det eskusatu,
orra emezortzigarren bertsua
bukatzerako osatu,
esan det San Rokek mundua
noletan zuan pasatu;
santu aundiya, azken orduan
neri eskua luzatu,
eternidadian gero zurekin
nai det zeruan gozatu. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

BERTSO BERRIAK

(CODORNIZ'EKO SOZIOAI)

Juan Bautistaren etxearen azpiko aldean lagun-arte bat dago; *Codorniz* du izena. Ta Santa Barbara daukate zaindaritzat. Onen eguneko aparitara Juan Bautista gonbidatzen zuten urtero, bera baitzuten etxeko nagusia. Ondoren, bertsoak jarri zituan onek urte batean:

- 1/ *Codorniz*'eko soziuari
jartzera nua bertsuak,
neri onetan laguntzen badit
Barbara errukitsuak;
beti laguntza biarra dauka
ni bezelako mantsuak,
oso egoki ezpada ere
jarriko ditut batzuak.

2/ Soziyo orrek beren patrona
daukate Santa Barbara,
imajiña bat eder askua
bertan ipiñiya bara;
gau eta egun ikusi dedin
argiya diyote para,
orlako fedia idukitzia
biziro gauza ona'ra.

3/ Egun orretan afaritara
dirate neri otsegin,
berakin batera jan ta eran
gustora gelditu nedin;
Txikito ta Lazkano ere bai
eta Basarri're berdin,
orren bertsuak adituaz
egondu giñan atsegin.

4/ Afari ortan gu bagiñaden
ogei eta zazpi jale,
badakizute nola geraden
danok gauza onan zale;
egun orretan naikua bazan
eta guretzako bale,
danori sabela betetzen
saiatu zan *Pipe-Kale*.

5/ Pixka bat berdinu giñanian
asi zan Basarri kantatzen,
eta gañera lengo ipui
zarrak ere kontatzen;
zar eta berri ederki daki
mingañez itza juntatzen,
gizon atsegiña daukagu ori,
askori zaie gustatzen.

6/ Pelotariya ere bagendun
Chiquito de Iraeta,
aurten txapeldun atera da,
gizon pizkorra da eta;
Lazkano bere lagun zuala
Atano anaien kontra,
Eibartikan ekarri dituzte
naiko diru eta ondra.

7/ Ondo dakigu atzelariya
ederra dala Lazkano,
beti pelota aidoso bota,
orrek jokatzen du sano;
Txikito lagun artu eta
jun ziñan Eibarreraño,
andik txapela ekarri zuan,
bejaundizuela, Mariano.

- 8/ Urtian beingo festa-eguna
beti zelebratzen dute,
beren patrona Santa Barbara
bertan jarriya daukate;
deboziyua idukitzia
ezta iñorentzat kalte,
opa dizuet segi orrela
danok bizi zeaten arte.
- 9/ Egun alaia pasatu degu
danok alkarren artian,
okasiyorik ez degu izan,
ibilli gera pakian;
aurrera ere segi dezagun
uniyo eder batian,
ia onela juntatzen geran
danok urrengo urtian.
- 10/ Eskerrak nere partetik Sozi-
edade maitagarriya,
osasanakin bizi dedilla
beraren zuzendariya;
Jaungoikuak eman dizutela
naiko jan ta erariya,
eta iltzian beti-betiko
zeruetako gloriya. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

BERTSO BERRITAN

TXAKOLIÑAREN KONDIZIYUAK

- 1/ Denbora pasa jartzera nua
zelebrekeriz bertsuak,
esan biar det nola diraden
txakoliñaren kasuak;
atentziyua jarri zazute,
seme eta gurasuak,
kuidaduakin jiratutzeko
botilla eta basuak,
gero egin nai ezpeditugu
alperrikako pausuak.

- 2/ Txakoliñaren kondiziyua
nua garbi esatera,
arrazoirikan ez det emango
projimuaren kaltera;
iñoiz edo bein abitzen bada
txakolin au eratera,
obiago du zenbat komeni
zaion kontuak atera,
edo bestela ondorenian
gaizki ibilliko zera.

3/ Erari guztiz maitagarriya
dala dakit txakoliña,
baldin neurritz ibilli ezker
alimentu atsegiña;
kolore txuri-gorriya eta
argi klarua ta fiña,
kasikan illak piztutzen ditu
zar eta gazte berdiña,
matsaren zumo gozuarekin
Euskal-erriyan egiña.

4/ Persona asko egoten dira
osasunatikan debil,
denbora junda, denbora etorri,
sendatu eziñik dabil;
orrelakuai konsejuxo bat
eman biarrian nabil,
segi dezala pixkabanaka
alimentatutzen umil,
denbora asko baño lenago
ipiñiko zaitu abil.

5/ Txakolin onak izan biar du
kanpo egutera aziya,
lendabiziko orretarako
Jaungoikuaren graziya;
leku aidoso, albait sekua;
berua nai dan guziya,
egiten ondo tratatu eta
ontzi onetan biziya,
erari ori probatutzeko
zeñek eztu kutiziya?

- 6/ Baña senire batzuek baditu
orrek desgraziadamente,
leku txarrian sortu dira-ta
penarik asko badute;
aize otza ta umedadia,
euzki klarua aparte,
an egoten dira eldu eziñik
izotzak abitu arte,
orrelakua zurruteruak
laixter ezagutzen dute.
- 7/ Lendabiziko eraterakuan
bildurrak asitzen dira,
bigarrenari azkarxiago
ematen diye segira;
irugarrengo basua berriz
akordatu gabe jira,
laugarrena're aguro ustu,
iñor ezpadao begira,
ortik aurrera kuidaro gabe
eskatzen abitzen dira.
- 8/ Txakolin ori kostunbratzen da
eraten iru klasetan,
leku batzuetan lendabiziko
baraurikan goizetan;
gure erriyan amar baxo
saldutzen dira pezetan,
ori jakinda zein ezta egongo
au erateko pozetan,
kuidaro gabe lo egiteko
ondorenian aizetan?

- 9/ Orra nola kostunbratzen dan
 beste paraje batian,
 eguardiko amaikatatik
 bazkariya bitartian:
 basuak lasai jiratze'ituzte
 jarririk lagun artian,
 goizetik alai jarritzen dira
 zerbait janaz tartian,
 opa dizuet segi orrela
 beste ogei bat urtian.
- 10/ Irugarrena udaran beintzat
 danian bero aundiya,
 espoja ere urai nastuta
 deitzen diyote sangriya;
 au eranaz ederki asko
 kentzen dute egarriya,
 barrua fresko, biotza alai,
 argitzen zaie begi ya,
 zenbat modutan enpliatzen dan
 txakolin zoragarriya!
- 11/ Lagun bateri neronek niyon
 lengo egunian aditu,
 nola ziraden kuadrilla bat
 txakoliña eraten abitu;
 bata bestiai basua emanaz
 gustora ziran aritu,
 zenbat eranda gero geiago
 engañatutzen baditu,
 gizon galantak izanakgatik
 azkar menderatzen ditu.

- 12/ Txakoliñak du gizonarentzat
izugarrizko birtutia,
aguro asko alegratzen du
egonagatik tristia;
lendabiziko jolastuko da,
asmatuko du txistia,
gero kantari abituko da,
albotik parrez bestia,
alare etzaio akordatutzen
eratiari uzta.
- 13/ Baldin eraten segitzen badu
gaiztotuko da umilla,
salto ta brinko abituko da
komediante abilla;
zutikan ezin egon da eta
dabil kontrariyo billa,
eskandaluan maldiziyoka
jasorikan ukabilla:
“Gauza danikan baldin badago
nigana erten dedilla!”
- 14/ Oraindikan e eran eiten du,
basua ustu du traguan,
etzaio asko akordatutzen
zer estadutan dagan;
mingaña ere toteldu zaio
eztaki zer eiten duan,
zilipurdika or erori da
bola motz baten moduan,
mobimenturik etzuan egin
dozen erdi bat orduan.

15/ Asko bezela neroni ere
nazu txakolin-zalia,
iñoiz edo bein egin izan det
izugarrizko pelia;
baita berak eman ere
merezi detan dalia,
oso erraiz-ta deskuidatutzen
uste gabe eralia,
tabernariyak noletan bizi
orlakuak ezpalia?

16/ Txakoliñakin oitutzen bada
segituko du berian,
osasan ona baldin badauka
konserbatzeko irian;
beste erari asko noletan
kimikoz egiñak dian,
asko xamar eran ezkeru
jarriko zaitu aidian,
urte asko pasa baño len
beste munduko birian.

17/ Koziñeruak beren lanetako
ona ezagutzen dute,
arengatikan orrenbesteaño
bera maitatutzen dute;
jenero askori ori nastuta
gustua ematen diyote,
erari asko dirade onak,
txakoliñak dauka parte,
eztakianik iñon badago
ematen diyotet parte.

18/ Emezortzigarren bertsuarekin
nijua errematera,
lan onetan ez naiz jardun
iñoren kaltera;
sentimentua artu duanik
bat bakarrik ote'ra?
utsegin badet barkatuzeko
nijuakizu esatera,
Gesalaga'tar Juan Bautistak
orra bertsuak atera. (1)

---

(1) Bertso-papera, moldiztegiaren izenik gabea.

ORAINDAÑOKO LIBURUAK

1. R. Artola: SAGARDOAREN GRAZIYA (*Aitua*).
2. M. Soroa: GABON, AU OSTATUBA!, ANTON KAIKU. (*Aitua*).
3. F. Apalategi, S.I.: EUSKAL MUTILLAK AR-METAN, I.
4. Pepe Artola: USTEZ LAGUNA DETAN.
5. P.M. Urruzuno: EUSKALERRITIK ZERURA.
6. T. Alzaga: RAMUNTXXO (*Aitua*).
7. R. Azkarate: GALTZAUNDI.
8. A. Apaolaza: PATXIKO TXERREN.
9. B. Iraola: OROITZAK.
10. ERREGE EGUNEKO BERTSO SAYOA (1962) (*Aitua*).
11. P. Larzabal: BORDAXURI (*Aitua*).
12. Bilintx: BERTSO TA LAN GUZIAK.
13. M. Izeta: DIRUA GALGARRI.
14. P. Larzabal: IRU ZIREN.
15. EZKONTZA GALDUTAKO BERTSOAK, I.
16. A. M.ª Zabala: GABON GAU BAT.
17. A. M.ª Labayen: MALENTXO, ALARGUNI
- 18-19. A. Zavala, S.J.: TXIRRITA. (*Aitua*).
20. F. Goñi, S.I.: LURDESKO GERTAERAK.
21. P. Larzabal: HERRIKO BOZAK edo NOR AL-KATE.
22. BERTSOLARIEN TXAPELKETA (30-XII-1962).
23. AIZKOLARIAK.
24. F. Imaz: BERTSO GUZIAK.
25. A.P. Iturriaga: JOLASAK.
26. A. Me Zabala, A. Larraitz, Mir: PERIYAREN ZALAPARTAK.
27. AZPEITIKO PREMIYOAREN BERTSOAK.
28. B. A. Moguel: IPUI ONAK.

29. *T. Alzaga*: BURRUNTZIYA.
30. *G. Anduaga*: EGUNSENTIKO TXORIA.
31. *M. Soroa*: BARATZAN.
32. *M. Elicegui, A. Zavala, S.I.*: PELLO ERROTAREN BIZITZA.
33. *M. Elicegui, A. Zavala, S.I.*: PELLO ERROTAK JARRITAKO BERTSOAK.
34. *P. Larzabal*: SENPERE-N GERTATUA.
- 35-36. *J. V. de Echagaray*: FESTARA.
37. *A. Cardaberaz, S.I.*: EUSKERAREN BERRI ONAK.
38. *S. Salaverriá*: NERONEK TIRAKO NIZKIN.
39. AMAR URTEKO BERTSO-PAPERAK.
- 40-41. *J. R. Zubillaga*: LARDASKETA.
42. *Uztapide*: NOIZBAIT.
43. BERTSOLARIEN TXAPELKETA (1-I-1965).
44. *P. Larzabal*: HILLA ESPOSATU.
- 45-46. *J. M. Satrústegui*: BORDEL BERTSULARIA.
47. *P. M. Urruzuno*: IRU ZIRI.
48. *P. Barrutia, Sor Luisa, X. Munibe*: TEATRO ZAARRA.
- 49-50. *A. Zavala, S.I.*: PELLO ERROTAREN ITZALLA.
51. *P. M. Urruzuno*: UR-ZALE BATEN IPUIAK.
- 52-53. *G. Anduaga*: BERTSO-BILDUMA.
54. *A. Zavala S.J.*: PERNANDO AMEZKETARRA BERTSOLARIA.
55. *Basarri*: LAUGARREN TXINPARTAK.
56. *A. Zavala, S.J.*: UDARREGI BERTSOLARIA.
- 57-58. *C. Beobide, O.F.M.*: ASIS'KO LOREA.
59. *A. Zavala, S.J.*: AXENTXIO TXANKA BERTSOLARIA.
60. *A. Zavala, S.J.*: ERRIKOTXIA, ITXASPE ta beste zenbait bertsolari.
61. *A. Zavala, S.J.*: GAZTELU BERTSOLARIA.
62. *A. Zavala, S.J.*: ZARAUTZ'KO ZALDUBI BERTSOLARIA.

1027941

JB-931

JB